בעזהשי"ת

קוּנְטְרֵס

אַ נֵייעֶ וֶועלְט

ווי עֶס וֶוערְט עֶרְקְלֶערְט אַז דוּרְךְ דִי עֵצוֹת אוּן לִימוּדִים פוּנֶעם הֵיילִיגְן רֶבִּי'ן, עֶפֶענְט זִיךְ "אַ נֵייעֶ וֶועלְט", ווִי יֶעדֶער אִיד - סַיי וֶוער - קֶען וֶוערְן אַ צַדִּיק, אוֹיבּ עֶר זָאל נָאר פָאלְגְן דִי גְרִינְגֶע עֵצוֹת בִּתְמִימוּת.

פָארְגֶעלֶערְנְט דוּרְךְ

כְּבוֹד קְדוּשַׁת הָרַב הַצַּדִּיק מוֹהֲרָא"ש זי"ע

בַּמִדְבָּר תשע"ג

גֶעבּוֹיעֶט אוֹיף דִי וֶוערְטֶער פוּן הֵיילִיגְן רֶבִּי'ן, אֲדוֹנֵינוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ

רַבִּי נַחְמָן מִבְּרֶסְלֶב, זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ

אוּן אוֹיף דִי וֶוערְטֶער פוּן זַיין תַּלְמִיד, מוֹרֵינוּ הַגָּאוֹן הַקָּדוֹשׁ

רַבִּי נָתָן מִבְּרֶסְלֶב, זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ

אוּן עֶס אִיז צוּזַאמְגֶעפְלָאכְטְן מִיט פְּסוּקִים פוּן תּוֹרָה, נְבִיאִים, כְּתוּבִים, אוּן מַאֲמָרִים פוּן אוּנְזֶערֶע הֵיילִיגֶע חֲכָמִים פוּן גְמָרָא אוּן מִדְרָשִׁים אוּן הֵיילִיגְן זוֹהַר.

עֶס אִיז גֶעבְּרֶענְגְט גֶעוָוארְן צוּם דְרוּק
דוּרְךְ חֲסִידֵי בְּרֶסְלֶב - נוּא יָארְק יצ"ו

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש
וויליאמסבורג
27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652

היכל הקודש
קרית יואל
8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.467.5299

היכל הקודש
בלומינגראוו
24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804

היכל הקודש
ירושלים
רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150

היכל הקודש
בארא פארק
4801 11th Ave,
Brooklyn NY 11219
718.384.1652

היכל הקודש
קרית יואל
8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.243.0563

היכל הקודש
מאנסי
32 Dolson Road
Monsey NY 10952
347.733.7551

היכל הקודש
בני ברק
רחוב הבעל שם טוב 7
052.760.5715

נדפס ע"י

קרן הדפסה
היכל הקודש
2623 State Route 52
Liberty, NY 12754
718.387.2691
www.BreslevCenter.com

צו הערן די
הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט"א
רופט:

קול ברסלב
212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב
212.444.9169

אַ נֵייעֶ וֶועלְט

א.

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי הָאט אַמָאל גֶעזָאגְט (חַיֵּי מוֹהֲרַ"ן סִימָן רעט): פוּן נָאךְ רֶבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחָאִי וָואס הָאט מְגַלֶּה גֶעוֶוען מוֹרָא'דִיגֶע חִידוּשִׁים אוּן נֵייעֶ סוֹדוֹת אוֹיף דֶער וֶועלְט, [וַוייל בִּיז דִי צַייטְן פוּן רֶבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחָאִי, אִיז גֶעוֶוען בַּאהַאלְטְן אוּן פַארְהוֹילְן אַלֶע 'סוֹדוֹת הַתּוֹרָה', אוֹיסֶער גֶעצֵיילְטֶע צַדִיקִים הָאבְּן פוּן דֶעם גֶעוואוּסְט, אָבֶער פוּן וֶוען רֶבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחָאִי הָאט מְגַלֶּה גֶעוֶוען דֶעם הֵיילִיגְן 'זֹהַר' אִיז דָאס גֶעוָוארְן אָפֶען פַאר דִי גַאנְצֶע

ד

אַ נֵייעֶ וֶועלְט

וֶועלְט [1] (חַיֵּי מוֹהֲרַ"ן סִימָן תיט; סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת אַחַר מַעֲשֶׂה יא, מִבֶּן מֶלֶךְ וּבֶן שִׁפְחָה שֶׁנִּתְחַלְּפוּ)], **און פוּן נָאךְ רֶבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחָאִי**

[1] כָּאטשִׁיג דֶעם זוֹהַר וָואס מִיר הָאבְּן הַיינְט אִיז אַ צֶענְטְל פוּן וָואס עֶס אִיז גֶעוֶוען, וַוייל דֶער זֹהַר אִיז הֶערְשְׁט נִתְגַּלֶּה גֶעוָוארְן הוּנְדֶערְטֶער יָארְן נָאךְ דִי הִסְתַּלְּקוּת פוּן רֶבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחָאִי, וֶוען מֶען הָאט גֶעטְרָאפְן דִי 'כְּתָב יַד' פוּנֶעם זֹהַר, וָואס רֶבִּי אַבָּא הָאט אָפְּגֶעשְׁרִיבְן, וַוייל דֶער סֵדֶר אִיז גֶעוֶוען אַז רֶבִּי שִׁמְעוֹן אִיז גֶעזִיצְן צוּזַאמֶען מִיט דִי 'הֵיילִיגֶע חֶבְרַיָּא' און גֶעזָאגְט תּוֹרָה, און רֶבִּי אַבָּא הָאט דָאס אַלֶעס פַארְשְׁרִיבְן, עֶס אִיז דָא אַ גַאנְצֶער סִיפּוּר וִוי אַזוֹי עֶס אִיז נִתְגַּלֶּה גֶעוָוארְן (עַיֵּין הַקְדָּמַת אוֹר יָקָר עַל הַזֹּהַר, לְהָרַמַ"ק זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה).

און דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי הָאט זֵייעֶר גֶעוָואלְט מֶען זָאל לֶערְנֶען זֹהַר (עַיֵּין שִׂיחוֹת הָרַ"ן סִימָן קח, קכח), און וֶוער עֶס לֶערְנְט 'זֹהַר' שְׁפִּירְט אַ מוֹרָא'דִיגֶע דֶערְהוֹיבֶּענְקַייט, עֶר וֶוערְט גֶעוָואר אַז עֶס אִיז דָא נָאךְ אַ וֶועלְט, וַוייל אִין דֶער גַאנְצֶער זֹהַר שְׁטֵייט נָאר וָואס עֶס טוּט זִיךְ אוֹיבְן אִין הִימְל, און וָואס עֶס גֶעשֶׁעהט פוּן יֶעדֶע מִצְוָה וָואס אַ אִיד טוּט, לְמָשָׁל וֶוען אַ אִיד גֵייט אִינְדֶערְפְרִי אִין בֵּית הַמֶּדְרָשׁ אַרַיין, בַּאגְלֵייטְן אִים אָן אַ שִׁיעוּר מַלְאָכִים, און רוּפְן אוֹיס מִיט גְרוֹיס פַּארַאד: וואוֹיל אִיז דֶער מֶענְטְשׁ וָואס גֵייט יֶעצְט אִין בֵּית הַמֶּדְרָשׁ! אַזוֹי אוֹיךְ בַּיי יֶעדֶע מִצְוָה וָואס אַ אִיד טוּט, גֵייט אַרוֹיס פוּן הִימְל מוֹרָא'דִיגֶע שְׁבָחִים אוֹיף אִים: זַכָּאָה בַּר נָשׁ – וואוֹיל אִיז דֶעם אִיד וָואס טוּט דִי און דִי מִצְוָה. פַארְקֶערְט אוֹיךְ, אוֹיב אַ מֶענְטְשׁ אִיז חַס וְשָׁלוֹם דוּרְךְ גֶעפַאלְן, און עֶר אִיז זוֹכֶה, הֶערְט עֶר דִי כְּרוּז וָואס מֶען רוּפְט אוֹיס אִין הִימְל: וַי לֵיהּ לְהַאי בַּר נָשׁ – וַויי אִיז פַאר דֶעם מֶענְטְשׁ וָואס עֶר אִיז עוֹבֵר אוֹיפְן אֵייבֶּערְשְׁטֶענְס בַּאפֶעל. וֶועגְן דֶעם הָאט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי גֶעזָאגְט (שָׁם): עֶס אִיז זֵייעֶר מְסוּגָּל צוּ לֶערְנֶען 'זֹהַר'; און רֶבִּי שִׁמְעוֹן וֶועקְט אוֹיף אַ מֶענְטְשׁ פוּן שְׁלָאף (עַיֵּין לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, בַּהַקְדָּמָה 'הִתְגַּלּוּת נִפְלָא מִסּוֹד גְּדוּלַּת רַשְׁבִּ"י', וּבְפֵרוּשׁ שְׂפַת הַנַּחַל שָׁם; וְסִימָן ס'), וַוייל דֶער הֵיילִיגֶער לָשׁוֹן פוּנֶעם 'זֹהַר' וִוי עֶר דְרוּקְט זִיךְ שְׁטֶענְדִיג אוֹיס אוֹיף יֶעדֶע מִצְוָה וָואס אַ אִיד טוּט: וואוֹיל אִיז אִים

און וואוּיל אִיז זַיין חֵלֶק! דָאס צִיהט אַ מֶענְטְש מוֹרָא'דִיג שְׁטַארְק צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, און צוּ לֶערְנֶען תּוֹרָה.

און צוּ לֶערְנֶען זֹהַר אִיז נִישְׁט אַזוֹי שְׁוֶוער וִוי מֶען מֵיינְט, מֶען דַארְף זִיךְ נָאר צוּגֶעוואוֹינֶען צוּם לָשׁוֹן פוּן 'תַּרְגוּם', אַזוֹי וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (שִׂיחוֹת הָרַ"ן סִימָן קט): **רֶבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחָאִי** הָאט אַזוֹי שְׁטַארְק מְקַדֵּשׁ גֶעוֶוען דִי לָשׁוֹן פוּן **תַּרְגוּם** אַז אֲפִילוּ אַנְדֶערֶע זַאכְן וָואס וֶוערְן גֶעשְׁרִיבְּן אוֹיף **תַּרְגוּם** הָאבְּן שׁוֹין אוֹיךְ אַ כֹּחַ צוּ צִיהֶען אַ מֶענְטְשׁ צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן. און דָארְט וִוי עֶס אִיז דָא שְׁוֶוערֶע קַבָּלָה זַאכְן גֵייט מֶען וַוייטֶער, מִכָּל שֶׁכֵּן הַיינְט וֶוען עֶס אִיז שׁוֹין דָא גְרִינְגֶע פֵּירוּשִׁים אוֹיפְן זֹהַר, צוּם בַּיישְׁפִּיל: **דַּמֶּשֶׂק אֱלִיעֶזֶר** [מהרה"ק רֶבִּי אֱלִיעֶזֶר מִקָאמַארְנָא זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ], **הַסֻּלָּם**, **מָתוֹק מִדְּבַשׁ**.

און דָאס אִיז דֶער טַייטְשׁ פוּן **זֹהַר** - '**לֶעכְטִיג**'. וַוייל אַז מֶען לֶערְנְט 'זֹהַר' וֶוערְט לֶעכְטִיג פַארְן מֶענְטְשׁ (עַיֵּין זֹהַר נָשׂא, קכ"ד ע"ב), עֶר וֶוערְט גֶעוָואר וִוי מוֹרָא'דִיג חָשׁוּב עֶס אִיז אִין הִימְל וֶוען אַ אִיד גֵייט מִיט 'צִיצִית', 'תְּפִלִּין' וְכוּ', און וִוי וַוייט יֶעדֶע אֵיינְצִיגְסְטֶע זַאךְ וָואס אַ אִיד טוּט דָא אוֹיף דֶער וֶועלְט אִיז פַארְבִּינְדְן מִיטְן בַּאשֶׁעפֶער, און אַז אַ מֶענְטְשׁ הָאט חֲתוּנָה גֶעהַאט, און עֶס אִיז דָא '**שָׁלוֹם בַּיִת**' מִיט אַ '**קֵירוּב לְבָבוֹת**', עֶר לֶעבְּט צוּזַאמֶען מִיט זַיין וַוייבּ מִיט אַ מוֹרָא'דִיגֶע לִיבְּשַׁאפְט, אִיז דָאס אִין הִימְל אַ מוֹרָא'דִיגֶע שְׁבַח, עֶס וֶוערְט דֶערְפוּן אַ **זִיווּג עֶלְיוֹן**, און אַזוֹי אַ שְׁטוּבּ וָואס הָאט אַ '**מְזוּזָה**' שְׁטוּפְּט מֶען אַוֶועק פוּן דָארְט דֶעם **מַלְאַךְ הַמָּוֶת**, אַזוֹי וִוי דֶער זֹהַר הַקָּדוֹשׁ זָאגְט (תִּקּוּנֵי זֹהַר דַּף כה ע"א; זֹהַר חָדָשׁ רוּת, דַּף פה ע"א): '**מְזוּזַת**' אִיז דִי וֶוערְטֶער **זָז-מָוֶת** - מֶען רוּקְט פוּן דָארְט אַרוֹיס דֶעם טוֹיט. און אַזוֹי אִיז דֶער **זֹהַר** הַקָּדוֹשׁ מְגַלֶּה דִי חֲשִׁיבוּת אִין הִימְל פוּן יֶעדֶע קְלֵיינֶע מִצְוָה, וָואס דוּרְכְדֶעם וֶוערְט אַ מֶענְטְשׁ גֶעווּאוֹיר אַז נִישְׁט אַלֶעס אִיז "גֶעלְט" און "כָּבוֹד" און "תַּאֲווֹת", עֶס אִיז דָא עֶפֶּעס הֶעכֶערְס פוּן דֶעם.

אָבֶּער מֶען זֶעהט אַז אוֹיף דֶער וֶועלְט אִיז נֶעבֶּעךְ דָא קְלֵיין-קֶעפִּיגֶע מֶענְטְשְׁן, וָואס זֵיי הָאבְּן חֲלִישׁוּת הַדַּעַת וֶוען יֶענֶער הָאט 'כָּבוֹד מְלָכִים', מֶען הָאט יֶענֶעם בַּאגְלֵייט מִיט פַּאקְלֶען און מִיט לֶעמְפְּלֶעךְ, בְּשַׁעַת שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ זָאגְט (מִשְׁלֵי כה, ב): **כְּבוֹד מְלָכִים**

אַ נייעֶ וועֶלְט

חֲקוֹר דָבָר; וֶוען אַ מֶענְטְש הָאט קֶעניגְלִיכֶע כָּבוֹד, מֶען בַּאגְלֵייט אִים מִיט פֶערְד און מִיט לֶעמְפְּלֶעךְ אוּן טְרָאמְפֵּייטֶערְס, ׳חֲקוֹר דָבָר׳ - קוּקְט מֶען אִים נָאךְ; אוּן מֶענְטְשְׁן הָאבְּן טַעֲנוֹת: פַארְוָואס הָאט אוֹיסְגֶעפֶּעלְט צוּ פֵּטֶר׳ן אַזוֹיפִיל גֶעלְט פַאר גָארְנִישְׁט, וֶוען מֶען נֶעמְט וֶוען דִי גֶעלְט, אוּן מֶען מַאכְט דֶערְמִיט חֲתוּנָה אַפָּאר אָרֶעמֶע כַּלוֹת, וָואלְט מֶען אַסַאךְ אַ גְרֶעסֶערֶע מִצְוָה גֶעהַאט. אָבֶּער זָאגְט שְׁלֹמֹה הַמֶלֶךְ (שָׁם): **כְּבוֹד אֱלֹקִים הַסְתֵּר דָבָר**; וֶוען אַ מֶענְטְשׁ אִיז זוֹכֶה אוּן עֶר שְׁפִּירְט דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטֶענְס כָּבוֹד - גֶעטְלִיכֶע כָּבוֹד, דָאס אִיז אַ בַּאהַאלְטֶענֶע כָּבוֹד וָואס קֵיינֶער קֶען נִישְׁט קְרִיגְן דֶערוֹיף (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א, סִימָן ו).

דָאס הֵייסְט, וֶוען אַ אִיד וָואלְט וֶוען גֶעזֶעהן וִויפְל מַלְאָכִים עֶס בַּאגְלֵייטְן אִים אִין בֵּית הַמֶּדְרָשׁ, וָואלְט עֶר גֶעגַאנְגֶען אִין שוּל טַאנְצֶעדִיג פוּן גְרוֹיס פְרֵייד, אָדֶער וֶוען עֶר וָואלְט גֶעזֶעהן, וִויפִיל מַלְאָכִים שְׁרַייעֶן, אוּן רוּפְן אוֹיס: וואוֹיל אִיז דִיר! לֶעכְטִיג אִיז דִיר! יֶעדֶע מָאל וֶוען עֶר קִישְׁט דִי מְזוּזָה, וֶוען עֶר גֵייט מִיט צִיצִית, וְכוּ׳, וָואלְט אִים נִישְׁט גֶעגְלִיסְט צוּ זִינְדִיגְן בִּכְלַל, בִּפְרַט אַז אַ מֶענְטְשׁ אִיז זוֹכֶה אוּן עֶר לֶערְנְט תּוֹרָה, קֶענֶען אֲפִילוּ מַלְאָכִים נִישְׁט דָארְטְן שְׁטֵיין פוּן גְרוֹיס קְדוּשָׁה, מִכָּל־שֶׁכֵּן וֶוען אִידְן הַאלְטְן זִיךְ צוּזַאמֶען, אַזוֹי וִוי דֶער גְרוֹיסֶער מֶעזְרִיטְשֶׁער מַגִּיד זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ הָאט נָאכְגֶעזָאגְט וָואס עֶר הָאט אַמָאל גֶעהֶערְט פוּן זַיין רֶבִּי׳ן דֶער **בַּעַל שֵׁם טוֹב הַקָּדוֹשׁ** (עַיֵּין בְּתַּנְיָא, אִגֶּרֶת הַקּוֹדֶשׁ כג): וֶוען צֶען אִידְן זֶעצְן זִיךְ צוּזַאמֶען, אֲפִילוּ מֶען רֶעדְט נִישְׁט גָארְנִישְׁט, נָאר דָאס אַלֵיין אַז מֶען הַאלְט זִיךְ מִיט אֵיין מַחֲשָׁבָה צוּזַאמֶען, בַּיי אֵיין רֶבִּי׳ן, הָאט דָאס אַזַא קְדוּשָׁה, אַז אֲפִילוּ **מַלְאָךְ מִיכָאֵל** - וָואס עֶר רֶעדְט שְׁטֶענְדִיג זְכוּתִים אוֹיף אִידְן, קֶען אוֹיךְ נִישְׁט דָארְט צוּקוּמֶען.

אָבֶּער וָואס טוּט דֶער סַמֶ״ךְ מֶ״ם? עֶר צוּבְּרֶעכְט דֶעם מֶענְטְשׁ: דוּ בִּיסְט שוֹין גָארְנִישְׁט וֶוערְד! דוּ הָאסְט שוֹין גֶעזִינְדִיגְט! בְּמֵילָא גְלֵייבְּט עֶר שוֹין נִישְׁט ׳אִין זִיךְ׳, אַז עֶר אִיז אוֹיךְ חָשׁוּב בַּיים אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן אַז זַיינֶע מִצְוֹת מַאכְן אוֹיךְ אַן אִיבֶּערְקֶערֶענִישׁ אִין הִימְל, אוּן וֶוען עֶר לֶעבְּט בְּשָׁלוֹם אִין זַיין שְׁטוּב, וֶוערְט דֶערְפוּן אַ יִחוּד אִין הִימְל. דֶערְפַאר הָאט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי גֶעזָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א, סִימָן סא; חֵלֶק ב, סִימָן פו; וְעַיֵּין שִׂיחוֹת הָרַ״ן סִימָן קמ): ״אַ מֶענְטְשׁ דַארְף הָאבְּן אֱמוּנָה אִין זִיךְ אַזוֹי וִוי עֶר הָאט

אִיז דֶער וֶועלְט וַוייטֶער גֶעוֶוען שְׁטִיל, אוּן עֶס אִיז נִישְׁט גֶעוֶוען אַזַאלֶעכֶע נֵייעֶ חִידוּשִׁים, בִּיז דֶער אֲרִ״י הַקָּדוֹשׁ אִיז גֶעקוּמֶען, אוּן עֶר הָאט מְגַלֶּה גֶעוֶוען נָאךְ מֶער סוֹדוֹת [גֶעבּוֹיט לוֹיטְן 'זֹהַר'], וָואסְפַּארַא יִחוּדִים אוּן שֵׁמוֹת עֶס אִיז דָא בַּיי יֶעדֶע זַאךְ, אוּן אַזוֹי הָאט עֶר שׁוֹין מֶער אַרָאפּ גֶעבְּרֶענְגְט דִי שְׁכִינָה אוֹיף דִי וֶועלְט; נָאכְדֶעם אִיז גֶעקוּמֶען דֶער בַּעַל-שֵׁם-טוֹב-הַקָּדוֹשׁ, אוּן עֶר הָאט שׁוֹין נָאךְ מֶער מְגַלֶּה גֶעוֶוען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן עֶר הָאט אוֹיסְגֶעלֶערְנְט אַז יֶעדֶע זַאךְ אוֹיף דִי וֶועלְט אִיז מִיט 'הַשְׁגָּחָה פְּרָטִיּוֹת', מֶען זָאל נִישְׁט מֵיינֶען אַז עֶס אִיז דָא אַזַא זַאךְ וִוי 'טֶבַע מִקְרֶה מַזָּל', נָאר יֶעדֶע זַאךְ אִיז מִיט אַ מוֹרָא'דִיגֶע 'הַשְׁגָּחָה' פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן [2] , אַזוֹי וַוייט אַז

אֶמוּנָה אִינֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן", אוּן אַז מֶען הָאט נִישְׁט קַיין אֶמוּנָה אִין זִיךְ, אִיז דָאס אַ מוֹרָא'דִיגֶער פְּגָם.

[2] אַזוֹי וִוי דִי גְמָרָא בְּרֶענְגְט (חוּלִין דַף ז ע"ב), דֶער הֵיילִיגֶער תַּנָּא רֶבִּי חֲנִינָא בֶּן דוֹסָא הָאט גֶעזָאגְט: אֵין אָדָם נוֹקֵף אֶצְבָּעוֹ מִלְּמַטָּה עַד שֶׁמַּכְרִיזִין עָלָיו מִלְּמַעְלָה - אַ מֶענְטְשׁ צוּקְלַאפְּט זִיךְ נִישְׁט אֲפִילוּ דֶעם קְלֵיינֶעם פִינְגֶער, נָאר אַז מֶען רוּפְט דָאס פַארְדֶעם אוֹיס אִין הִימְל; אוּן נִישְׁט אַזוֹי וִוי אַ מֶענְטְשׁ טְרַאכְט: אִיךְ בִּין גֶעוֶוען אַ גוֹלָם, וֶועגְן דֶעם

אֲפִילוּ אַ מֶענְטְשׁ פָּארְט מִיט אַ וָואגְן פוּל מִיט שְׁטְרוֹי, אוּן עֶס פַאלְט אַרָאפּ אַ שְׁטְרוֹי פוּנֶעם וָואגְן, אֵיין עֶק צוּ מִזְרָח זַייט אוּן אֵיין עֶק צוּ מַעֲרָב זַייט, אִיז דָאס אוֹיךְ 'הַשְׁגָחָה'! פַארְוָואס אִיז עֶס נִישְׁט גֶעפַאלְן פוּן צָפוֹן צוּ דָרוֹם [3].

הָאב אִיךְ מִיךְ צוּקְלֶעמְט דִי פִינְגֶער אִין דִי טִיר. אַזוֹי אוֹיךְ זָאגְט דִי גְמָרָא (יוֹמָא דַף לח ע"ב): אֵין אָדָם נוֹגֵעַ בְּמַה שֶׁמּוּכָן לַחֲבֵירוֹ וְכוּ' אֲפִילוּ כִּמְלֹא נִימָא - קַיין מֶענְטְשׁ אִין דִי וֶועלְט קֶען נִישְׁט אֲפִילוּ אָנְרִירְן אַזַאךְ וָואס גֶעהֶערְט פַאר אַ צְוֵוייטְן. אוֹיךְ זָאגְט דִי גְמָרָא (בְּרָכוֹת דַף נח ע"א): אֲפִילוּ דֶער וָואס אִיז גֶעשְׁטֶעלְט קֶער צוּ נֶעמֶען אוֹיף דִי מִיסְט, בַּאקוּמְט אוֹיךְ דֶעם פָּאסְטְן פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן.

[3] וֶוען דֶער הֵיילִיגֶער בַּעַל שֵׁם טוֹב הָאט אַמָאל גֶעשְׁמוּעֶסְט מִיט זַיינֶע תַּלְמִידִים וִוי וַוייט יֶעדֶע זַאךְ אִיז 'הַשְׁגָחָה פְּרָטִיּוֹת', הָאט עֶר גֶעזָאגְט: אֲפִילוּ אַז אַ קוּה גֵייט פַּאשֶׁען אוּן עֶר לָאזְט אִיבֶּער מִיסְט אוֹיף אַ פְּלַאץ, אִיז דָאס אוֹיךְ מִיט הַשְׁגָחָה פוּן בַּאשֶׁעפֶער. אִיז דָארְט גֶעוֶוען אַ תַּלְמִיד וָואס הָאט זִיךְ זֵייעֶר גֶעוואוּנְדֶערְט דֶערוֹיף אוּן עֶר הָאט זִיךְ צוּשְׁמֵייכְלְט, אָבֶער וִויבַּאלְד עֶר הָאט גֶעלַאכְט דֶערְפוּן, הָאט שׁוֹין דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער גֶעפִירְט אַז עֶר זָאל זִיךְ מוּזְן אִיבֶּערְצֵייגְן אִין דִי אֱמֶת פוּן דִי וֶוערְטֶער, אוּן דָאס אִיז גֶעשֶׁעהְן נָאכְדֶעם וָואס עֶס אִיז דוּרְכְגֶעגַאנְגֶען אַפָּאר חֳדָשִׁים אוּן עֶס אִיז גֶעוָוארְן וִוינְטֶער, אוּן דֶער תַּלְמִיד אִיז גֶעגַאנְגֶען אִין מִקְוֶה וָואס אִיז גֶעוֶוען אוֹיף אַ בַּארְג, אוּן דֶער גַאנְצֶער בַּארְג אִיז גֶעוֶוען אֵיין שְׁטִיק אַייז, פְּלוּצְלִינְג הָאט עֶר זִיךְ אָנְגֶעהוֹיבְּן אַרָאפּ צוּ גְלִיטְשְׁן, אוּן עֶר הָאט זִיךְ נִישְׁט גֶעקֶענְט אָפְּשְׁטֶעלְן בִּיז עֶר הָאט זִיךְ גֶעגֶעבְּן אַ כַאפּ אָן אִין עֶפֶּעס אַ זַאךְ אִין דִי אַייז, אוּן עֶר גֶעט אַ קוּק, זֶעהט עֶר אַז דָאס אִיז פַארְפְרוֹירֶענֶע מִיסְט פוּן אַ בְּהֵמָה, וָואס זִי הָאט דָאס פוּנְקְט דָארְט אַרָאפְּגֶעלָאזְט, אוּן דָאס הָאט אִים גֶערַאטֶעוֶועט זַיין לֶעבְּן, וַוייל אַז מֶען גְלִיטְשְׁט זִיךְ אַרָאפּ פוּן אַזַא בַּארְג

און פון נָאךְ דֶער בַּעַל-שֵׁם-טוֹב-הַקָדוֹשׁ בִּיז יֶעצְט, אִיז וַוייטֶער דִי וֶועלְט שְׁטִיל גֶעוֶוען, אָן קַיין נַייעֶ חִידוּשִׁים, נָאר אַלֶעס הָאט זִיךְ גֶעפִירְט לוֹיט וָואס דֶער בַּעַל-שֵׁם-טוֹב-הַקָדוֹשׁ הָאט מְגַלֶה גֶעוֶוען, בִּיז יֶעצְט וֶוען אִיךְ בִּין גֶעקוּמֶען; און יֶעצְט - הָאט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי אוֹיסְגֶעפִירְט - הֵייבְּט אָן דוּרְךְ מִיר נִתְגַלֶה צוּ וֶוערְן אוֹיף דִי וֶועלְט אַזָאלֶעכֶע נַייעֶ און וואוּנְדֶערְלִיכֶע חִידוּשִׁים, וָואס אִיז נָאךְ קֵיינְמָאל נִישְׁט גֶעוֶוען פַארְדֶעם, און דִי חִידוּשִׁים וֶוערְן אַלְץ שְׁטֶערְקֶער און שְׁטֶערְקֶער, און עֶס וֶועט נָאךְ נִתְגַלֶה וֶוערְן גָאר וואוּנְדֶערְלִיכֶע חִידוּשִׁים.

ב.

כְּדֵי צוּ פַארְשְׁטֵיין וָואס הָאט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי גֶעקֶענְט מְחַדֵשׁ זַיין און מְגַלֶה זַיין מֶער פון וָואס רֶבִּי

בִּיז אוּנְטֶן וֶוערְט דֶער מֶענְטְשׁ אִינְגַאנְצְן צוּשְׁטִיקֶלְט אַזוֹי וִוי דִי 'שָׂעִיר לַעֲזָאזֵל'. הָאט עֶר שׁוֹין דֶעמָאלְטְס גֶעזֶעהן אַז דֶער בַּעַל שֵׁם טוֹב הַקָדוֹשׁ אִיז גֶעוֶוען גֶערֶעכְט, אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט דָאס שׁוֹין גֶעזֶעהן מִשֵׁשֶׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית, און דָאס אָנְגֶעגְרֵייט אִים צוּ רַאטֶעוֶוען, און עֶר הָאט זִיךְ אוֹיסְגֶעלֶערְנְט אַז מֶען טָאר נִישְׁט קֶווענְקֶלֶען און נָאכְטְרַאכְטְן דִי וֶוערְטֶער פוּנֶעם רֶבִּי'ן.

שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחָאי הָאט מְגַלֶּה גֶעוֶוען אִינֶעם זֹהַר הַקָּדוֹשׁ? בִּפְרַט נָאכְדֶעם וָואס מִיר הָאבְּן שׁוֹין דִי הֵיילִיגֶע כְּתָבִים פוּנֶעם אֲרִ״י הַקָּדוֹשׁ, וָואס אִיז גֶעדְרוּקְט אִין ׳עֵץ חַיִּים׳, ׳פְּרִי עֵץ חַיִּים׳, ׳שְׁמוֹנָה שְׁעָרִים׳ [4] , אוּן וֶוער רֶעדְט נָאךְ נָאכְדֶעם וָואס מִיר הָאבְּן זוֹכֶה גֶעוֶוען צוּ דִי לֶעכְטִיקֵייט פוּנֶעם בַּעַל-שֵׁם-הַקָּדוֹשׁ זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ אוּן זַיינֶע הֵיילִיגֶע תַּלְמִידִים, וָואס זֵיי הָאבְּן מְגַלֶּה גֶעוֶוען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן מוֹרָא׳דִיג אָפֶּען, אַזוֹי וִוי מֶען זֶעהְט אִין אַלֶע חַסִידִישׁ׳עֶ סְפָרִים אַז עֶס שְׁטֵייט דָארְט אָפֶּען ׳אֱלֹקוּת׳, אוֹיבּ אַזוֹי וָואס אִיז שׁוֹין שַׁיָּיךְ מֶער מְגַלֶּה צוּ זַיין פוּן דֶעם?!

נָאר אַז מֶען זָאל קוּקְן אוֹיף זִיךְ אַלֵיין וֶועט מֶען דָאס שׁוֹין זֵייעֶר גוּט פַארְשְׁטֵיין, דִי צָרָה אִיז אַז מֶען קוּקְט שְׁטֶענְדִיג אוֹיף יֶענֶעם אוּן נִישְׁט אוֹיף זִיךְ. צוּם בַּיישְׁפִּיל: דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי הָאט גֶעזָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א,

[4] נָאכְדֶערְצוּ וֶועט מֶען לֶערְנְט דָאס מִיט דִי הַקְדָּמוֹת פוּנֶעם הֵיילִיגְן ׳רַשַׁ״שׁ׳ [רֶבִּי שָׁלוֹם שַׁרְעבִּי] זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ.

סִימָנִים רמח - רלד; שִׂיחוֹת הָרַ"ן סִימָן קלח): מַעֲשִׂיוֹת פוּן צַדִיקִים אִיז זֵייעֶר אַ גְרוֹיסֶע זַאךְ, וַוייל דָאס בְּרֶענְגְט אַרַיין אִין אַ מֶענְטְשׁ עֶר זָאל אוֹיךְ גְלוּסְטְן צוּ זַיין אַן עֶרְלִיכֶער אִיד, אוּן וֶועלְן נָאכְמַאכְן דֶעם צַדִיק, דֶערְפַאר זָאל מֶען שְׁטֶענְדִיג פַארְצֵיילְן מַעֲשִׂיוֹת פוּן צַדִיקִים.

דֶער הֵיילִיגֶער צַאנְזֶער רָב זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ אִיז אַמָאל גֶעקוּמֶען בַּאזוּכְן דֶעם מְלַמֵד פוּן זַיינֶע קִינְדֶער דֶער הֵיילִיגֶער שִׁינָאוֶוער רָב אוּן גָארְלִיצֶער רָב, הָאט עֶר גֶעפְרֶעגְט דֶעם מְלַמֵד צוּ עֶר לֶערְנְט מִיט זֵיי מוּסָר? הָאט דֶער מְלַמֵד גֶעזָאגְט: יָא! אִיךְ לֶערְן מִיט זֵיי חוֹבַת הַלְבָבוֹת. זָאגְט אִים דֶער הֵיילִיגֶער צַאנְזֶער רָב: נֵיין! נִישְׁט דָאס הָאבּ אִיךְ גֶעמֵיינְט, אִיךְ הָאבּ גֶעוָואלְט אַז דוּ זָאלְסְט לֶערְנֶען מִיט זַיי מַעֲשִׂיוֹת פוּן הֵיילִיגְן רֶבִּי ר' אֱלִימֶלֶךְ אוּן הֵיילִיגְן רֶבִּי ר' זוּשֶׁא זְכוּתָם יָגֵן עָלֵינוּ; אוּן דָאס אִיז דִי שֶׁענְסְטֶע 'מוּסָר סֵפֶר', וַוייל בְּשַׁעַת מֶען שְׁמוּעֶסְט פוּן אַ צַדִיק, וֶועקְט זִיךְ אוֹיף דִי רוֹשֶׁם אוּן דִי 'הֶאָרָה' פוּן יֶענֶעם

צַדִיק, אוּן דָאס אִיז גוֹרֵם אַז דִי הָאָרֶץ זָאל צִיהֶען צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן (עַיֵּן בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה שָׁם).

דָאךְ אָבֶּער הָאט דָאס אוֹיךְ אַ מוֹרָא'דִיגֶער חִסָרוֹן, וַוייל עַל-פִּי-רוֹב וֶוען מֶען דֶערְצֵיילְט מַעֲשִׂיוֹת פוּן צַדִיקִים, קוּמְט גְלַייךְ דֶער סַמֶ"ךְ מֶ"ם אוּן זָאגְט פַארְן מֶענְטְשׁ: אֱמֶת טַאקֶע אַז דֶער צַדִיק אִיז גֶעוֶוען זֵייעֶר גְרוֹיס, אוּן עֶר הָאט גֶעהַאט אַ גְרוֹיסֶע נְשָׁמָה, אוּן עֶר הָאט זִיךְ גֶעקֶענְט אַסַאךְ אוֹיסְהָארֶעוֶוען, מִמֵילָא וֶועגְן דֶעם אִיז עֶר גֶעוֶוען אַזַא גְרוֹיסֶער צַדִיק, אָבֶּער דוּ, וָואס דוּ בִּיסְט אַזַא פְּרָאסְטֶער יוּנְג, ווִי אַזוֹי וֶועסְטוּ קֶענֶען וֶוערְן אַ צַדִיק (לִקוּטֵי הֲלָכוֹת, בִּרְכַּת הַשַּׁחַר הֲלָכָה ג, אוֹת ו) ? !

קוּמְט אוֹיס, אַז אֲפִילוּ וֶוען מֶען זֶעהְט אַז עֶס אִיז גֶעוֶוען גְרוֹיסֶע צַדִיקִים, וָואס הָאבְּן זוֹכֶה גֶעוֶוען מַכִּיר צוּ זַיין דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן פוּן יֶעדֶע זַאךְ אוֹיף דִי וֶועלְט, אָבֶּער פַאר מִיר הָאט דָאס גָארְנִישְׁט גֶערֶעדְט, אִיךְ הָאב מִיךְ גֶעפִילְט אַזוֹי צוּקְלַאפְּט אוּן דֶערְוַוייטֶערְט פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, בִּיז אִיךְ בִּין גֶעוֶוען זִיכֶער אַז דִי אַלֶע זַאכְן

איז בִּכְלַל נִישְׁט שַׁיָיךְ פַּאר מִיר, מִמֵּילָא קֶען טַאקֶע זַיין אַז עֶס אִיז דָא פַארְשִׁידֶענֶע מֶענְטְשְׁן וָואס זַיי הָאבְּן גֶעקֶענְט זוֹכֶה זַיין צוּ וֶוערְן עֶרְלִיכֶע אִידְן דוּרְךְ אַלֶע פְּרִיעֶרְדִיגֶע הֵיילִיגֶע סְפָרִים, אָבֶּער אִיךְ הָאב דָאס נִישְׁט גֶעקֶענְט בַּאוַוייזְן, בִּיז דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי אִיז גֶעקוּמֶען אוּן זִיךְ אַרָאפְּגֶעלָאזְט צוּ מִיר, אוּן מִיךְ אוֹיסְגֶעלֶערְנְט אַז אִיךְ קֶען אוֹיךְ זַיין אַ עֶרְלִיכֶער אִיד, דוּרְכְדֶעם וָואס אִיךְ וֶועל מִיךְ צוּגֶעווָאוֹינֶען זִיךְ אוֹיסְצוּרֶעדְן דָאס הַארְץ צוּם בַּאשֶׁעפֶער אוֹיף פָּשׁוּט אִידִישׁ.

אוּן דָאס אִיז דֶער מוֹרָא׳דִיגֶער חִידוּשׁ פוּנֶעם הֵיילִיגְן רֶבִּי׳ן, כָאטשִׁיג אַלֶע גְרוֹיסֶע צַדִיקִים זֶענֶען אוֹיךְ נָאר גֶעוָוארְן צַדִיקִים וַוייל זֵיי הָאבְּן גֶערֶעדְט צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק ב, סִימָן ק), דָאךְ אִיז דָאס נָאר גֶעוֶוען אַ וֶועג פַאר אֵיינְצֶעלְנֶע מֶענְטְשְׁן, וָואס זֵיי הָאבְּן גֶעהַאט דִי שְׁטַארְקַייט אוּן דִי 'הִתְחַזְקוּת' צוּ רֶעדְן צוּם בַּאשֶׁעפֶער, אָבֶּער דָאס אַרַיינְצוּבְּרֶענְגֶען בַּיי אַלֶע מֶענְטְשְׁן, בִּיז אֲפִילוּ אַזַא מִין נִידֶערִיגֶע מֶענְטְשׁ ווִי אִיךְ בִּין, וָואס אִיךְ בִּין שׁוֹין

נִכְשָׁל גֶעוָוארְן מִיט אַלֶע מִינֵי עֲבֵירוֹת, אוּן מַיין מֹחַ־מַחֲשָׁבָה טְרַאכְט נָאר פוּן שְׁמוּץ אוּן אַלֶע מִינֵי נַארִישְׁקַייטְן, זָאל מֶען אוֹיךְ קֶענֶען אַרַיינְבְּלָאזְן אַזַא גֶעוַואלְדִיגְן חַיּוּת אִין בַּאשֶׁעפֶער (עַיֵּין לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן ח), בִּיז אִיךְ רֶעדְט שׁוֹין אוֹיךְ צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, דָאס הָאט נָאר דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי גֶעטוּהן, אוּן דָאס אִיז דֶער גְרֶעסְטֶער חִידוּשׁ וָואס אִיז נָאר פַארְהַאנֶען ! ! !

וַוייל אַז עֶס קֶען קוּמֶען אַ רֶבִּי וָואס אִיךְ הָאבּ נִישְׁט 'אִים' גֶעזֶעהְן, אוּן נִישְׁט זַיין 'תַּלְמִיד', אוּן נִיטְאַמָאל זַיין 'תַּלְמִיד'ס תַּלְמִיד', [מֶען הַאלְט שׁוֹין הַיינְט בַּיים פוּפְטְן דוֹר פוּנֶעם הֵיילִיגְן רֶבִּי'ן], נָאר אִיךְ הָאבּ פָּשׁוּט גֶעטְרָאפְן א בְּרֶסְלֶבְ'ן סֵפֶרְ'ל, אוּן דָאס הָאט אִין מִיר פְּלוּצְלִינְג אָנְגֶעצִינְדְן אַזַא מִין לֶעכְט, אַז 'אִיךְ' שְׁפִּיר שׁוֹין אוֹיךְ אַז דֶער בַּאשֶׁעפֶער אִיז דָא, אוּן אַז עֶס אִיז נִישְׁט עֶק וֶועלְט, מֶען קֶען תְּשׁוּבָה טוּהן אוּן אַלֶעס פַארֶעכְטְן, אוּן אִיךְ הֵייבּ שׁוֹין אוֹיךְ אָן צוּ רֶעדְן צוּם בַּאשֶׁעפֶער, אַזַאךְ וָואס נָאר נְבִיאִים אָדֶער תְּנָאִים אוּן אֲמוֹרָאִים הָאבְּן גֶעטוּהְן!

וואונְדֶער אִיבֶּער וואונְדֶער - דָאס וָואס עֶס שְׁטֵייט בַּיי מֹשֶׁה רַבֵּינוּ (בַּמִּדְבָּר יב ח): **פֶּה אֶל פֶּה אֲדַבֶּר בּוֹ** - עֶר הָאט גֶערֶעדְט צוּם בַּאשֶׁעפֶּער פָּנִים אֶל פָּנִים, בְּרֶענְגְט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי אַרַיין אִין אַזַא מְגוּשָׁמְ'דִיגֶער מֶענְטְשׁ וִוי מִיר, וָואס וֶוער וֵוייסְט ווִיפִיל גִלְגוּלִים אִיךְ בִּין שׁוֹין אַרָאפְּגֶעקוּמֶען אוֹיף דֶער וֶועלְט בִּיז יֶעצְט וְכוּ׳, דָאךְ קֶען עֶר אִין מִיר אַרַיין שַׁיינֶען אַזַא גֶעפִיל אִין בַּאשֶׁעפֶּער אַז אִיךְ זָאל אוֹיךְ קֶענֶען אָנְהֵייבְּן רֶעדְן צוּם בַּאשֶׁעפֶּער, דָאס אִיז דֶער גִילוּי פוּנֶעם הֵיילִיגְן רֶבִּי'ן, אוּן אַזַא חִידוּשׁ אִיז נָאךְ טַאקֶע נִישְׁט גֶעוֶוען.

ג.

דֶערְפַאר הָאט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי גֶעזָאגְט (חַיֵּי מוֹהֲרַ"ן סִימָן רמז): **חִידוּשׁ כָּמוֹנִי עֲדַיִן לֹא הָיָה בָּעוֹלָם** - אַזַא חִידוּשׁ וִוי אִיךְ בִּין, אִיז נָאךְ קֵיינְמָאל נִישְׁט גֶעוֶוען. פְרֶעגְט דִי וֶועלְט אַ קַשְׁיָא: וָואס הֵייסְט עֶס אִיז נָאךְ נִישְׁט גֶעוֶוען אַזַא חִידוּשׁ, עֶס אִיז דָאךְ גֶעוֶוען דִי אָבוֹת הַקְּדוֹשִׁים וְכוּ׳, נְבִיאִים, תַּנָּאִים וְאַמוֹרָאִים וְכוּ׳, ווִי אַזוֹי קֶען מֶען זָאגְן אַזַא

זַאךְ ? ! דֶער הֵיילִיגֶער טְשֶׁערִינֶער רָב זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ וִויל עֶס פַארעֶנְטְפֶערְן (שָׁם בְּהַגָ"ה סִימָן הַנַ"ל), אַז אַזַא חִידוּשׁ מִיט אַזוֹיפִיל מַחְלוֹקֶת דָאס אִיז נָאךְ נִישְׁט גֶעוֶוען.

אָבֶער בְּאֱמֶת אִיז דָאס בִּכְלַל נִישְׁט קַיין קַשְׁיָא, אוּן דֶער פְּשַׁט אִיז זַייעֶר פָּשׁוּט, וַוייל אַז מֶען קֶען נֶעמֶען אַזַא מְגֻשָּׁם'דִיגֶער מֶענְטְשׁ ווִי מִיר, אוּן אַזַא נִידֶערִיגְן מֶענְטְשׁ וִוי מִיר, אוּן אַריינְשַׁיינֶען אַז עֶס אִיז דָא אַ בַּאשֶׁעפֶער, אוּן אַרייִנְבְּרֶענְגֶען אַזַא מִין גְלִיסְטֶענִישׁ צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, בִּיז אִיךְ קֶען שׁוֹין רֶעדְן צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן זִיךְ אוֹיס'טַעֲנֶה'ן מִיט אִים, אוּן אַזוֹי אָנְצוּהֵייבְּן קוּקְן מִיט אַן אֶמֶת'ן אוֹיג אוֹיף דִי גַאנְצֶע וֶועלְט, אוּן שׁוֹין זֶעהְן יֶעדֶע זַאךְ גָאר אַנְדֶערְשׁ, אִיז דֶען דָאס נִישְׁט דֶער גְרֶעסְטֶער חִידוּשׁ ? !

אַדְרַבָּא קוּקְט אַריין אִין אַלֶע הֵיילִיגֶע סְפָרִים וָואס אִיז נָאר דָא אוֹיף דִי וֶועלְט, וֶועט אִיר זֶעהְן אוּן זִיךְ אִיבֶּערְצֵייגְן צוּ עֶס אִיז נָאךְ דָא אַזֶעלֶעכֶע סְפָרִים מִיט אַזַא 'גִילוּי אֱלֹקוּת', וָואס קֶען אִיבֶּערְדְרֵייעֶן אֲפִילוּ דֶעם נִידְרִיגְסְטֶען אוּן גֶעפַאלֶענְסְטְן מֶענְטְשׁ, בִּיז עֶר זָאל שׁוֹין

אוּיךְ נָאר רֶעדְן פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן אוּן צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן נָאר וֶועלְן דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן [5] .

ד.

דָאס אִיז נָאר גֶעזָאגְט גֶעוָוארְן לְגַבֵּי דִי זַאךְ פוּן 'תְּפִלָּה', אַז דוּרְכְן הֵיילִיגְן רֶבִּי'ן הֵייבְּט מֶען אָן צוּ רֶעדְן צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן וָואס אִיז מִיט תּוֹרָה? אִיז דֶען מִיר אַמָאל אֲפִילוּ בֵּייגֶעפַאלְן אַז אִיךְ וֶועל אוּיךְ קֶענֶען לֶערְנֶען 'מִשְׁנַיוֹת', אוּן עֶנְדִיגְן שִׁשָּׁה סִדְרֵי מִשְׁנָה?!

אִיךְ הָאבּ אַמָאל גֶעטְרָאפְן אַ אַלְטְן אִיד פוּן אַכְצִיג יָאר[6], הָאבּ אִיךְ אִים גֶעפְרֶעגְט: אִיר הָאט שׁוֹין אַמָאל

---

[5] בָּרוּךְ הַשֵּׁם אִיךְ קֶען דָאס מֵעִיד זַיין, וַוייל אִיךְ הָאבּ אַ מוֹרָא'דִיגֶער תַּאֲוָה צוּ סְפָרִים, אוּן אִיךְ פַארְמָאג אַ רִיזִיגֶע לֵייבְּרֶערִי מִיט סְפָרִים, אוּן אִיךְ הָאבּ בָּרוּךְ הַשֵּׁם דוּרְכְגֶעלֶערְנְט אַלֶע סְפָרִים, אַזוֹי וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי הָאט גֶעוָואלְט (עַיֵּין שִׂיחוֹת הָרַ"ן סִימָן כח).

[6] עֶר אִיז גֶעוֶועזְן אַ ווָאוּילֶער אִיד אוּן אַ יַחְסָן, אַן אֵיינִיקְל פוּן דֶעם הֵיילִיגְן רֶבִּי שְׁלֹמֹה לוּצְקֶער זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ [מְחַבֵּר סֵפֶר דִּבְרַת שְׁלֹמֹה; תַּלְמִיד פוּנֶעם גְרוֹיסְן מֶעזְרִיטְשֶׁער מַגִּיד זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ, אוּן עֶר הָאט גֶעשְׁרִיבְּן דֶעם סֵפֶר 'מַגִּיד דְּבָרָיו לְיַעֲקֹב' פוּנֶעם הֵיילִיגְן מַגִּיד], וֶוען עֶר אִיז גֶעוֶועזְן אַמָאל אַ שַׁבָּת אִין 'יַבְנְאֵל עִיר בְּרֶסְלֶב', הָאט עֶר

גֶעעֶנְדִיגְט 'שִׁשָּׁה סִדְרֵי מִשְׁנָה'? עֶפֶּענְט עֶר מִיר אוֹיף צְוֵויי גְרוֹיסֶע אוֹיגְן – וִוי אִיךְ וָואלְט גֶערֶעדְט עֶפֶּעס נִישְׁט צוּם זַאךְ – אוּן עֶר זָאגְט מִיט וואוּנְדֶער: בֶּעע... שִׁשָּׁה סִדְרֵי מִשְׁנָה? אִיךְ הָאבּ גֶעלֶערְנְט אַבִּיסְל 'קָדָשִׁים', אַבִּיסְל 'טָהֲרוֹת'! אִיךְ צוּ מִיר הָאבּ אִים אָנְגֶעקוּקְט: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם! אַ אִיד מִיט אַ לַאנְגֶע שְׁנֵיי וַוייסֶע בָּארְד, אוּן עֶר הָאט נָאכְנִישְׁט גֶעעֶנְדִיגְט קֵיינְמָאל שִׁשָּׁה סִדְרֵי מִשְׁנָה? גֶעוַואלְד! זָאל עֶר דָאס כָּאטְשׁ מְסַיֵּם זַיין אֵיינְמָאל אִין לֶעבְּן.

חֲזַ"ל זָאגְן בְּפֵירוּשׁ (סַנְהֶדְרִין דַף ז' ע"א; תָּנָא דְבֵי אֵלִיָּהוּ רַבָּה פֶּרֶק א): דִי עֶרְשְׁטֶע זַאךְ וֶוען אַ אִיד קוּמְט אַרוֹיף אוֹיבְן, פְרֶעגְט אִים דֶער 'שׁוֹמֵר הַפֶּתַח': לָאמִיר זֶעהְן, וואוּ אִיז דַיין **חוּמָשׁ'ל**? וואוּ אִיז דַיין מִשְׁנַיוֹת'ל? אוּן מֶען קֶען נִישְׁט עֶנְטְפֶערְן: אִיךְ בִּין גֶעוֶוען פַארְיָאגְט! אִיךְ בִּין גֶעוֶוען פַארְפְּלָאגְט! אַזוֹי וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט

גֶעזָאגְט: אַ שַׁבָּת אִין יַבְנְאֶל אִיז הַאלְבּ 'יוֹם כִּיפּוּר' וַוייל אַלֶע גֵייעֶן אָנְגֶעטוּהְן וַוייס, אוּן הַאלְבּ 'שִׂמְחַת תּוֹרָה', וַוייל אַלֶע זֶענֶען פְרֵיילִיךְ!

(לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן רפד): דָאס וָואס מֶען פְרֶעגְט אוֹיבְן אִין הִימְל דֶעם מֶענְטְשׁ: קָבַעְתָּ עִתִּים לַתּוֹרָה - הָאסְטוּ גֶעמַאכְט אַ קְבִיעוּת צוּ לֶערְנֶען תּוֹרָה? (שַׁבָּת דַּף לא ע"א); מֵיינְט צוּ זָאגְן, אַז מֶען פְרֶעגְט דֶעם מֶענְטְשׁ, צוּ עֶר הָאט "אַרוֹיס גֶע'גַנְבֶ'עט" צַייט צַו לֶערְנֶען תּוֹרָה, טְרָאץ זַיינֶע פוּלֶע מִיטְמַאכְענִישְׁן, און טְרָאץ זַיין פַארְנוּמֶענֶע סְקֶעדזשׁוּל; וַוייל 'קָבַעְתָּ' אִיז אַ לָשׁוֹן פוּן 'גְזֵילָה' (עַיֵּין מִשְׁלֵי כב, כג), מֶען דַארְף גַזְלֶ'ן צַייט צוּ לֶערְנֶען אַבִּיסְל חוּמָשׁ, אַבִּיסְל מִשְׁנַיוֹת וְכוּ'.

חֲזַ"ל זָאגְן (תּוֹסֶפְתָּא פֶּרֶק ז, הֲלָכָה ג): הַמִּתְגַּנֵּב מֵחֲבֵירוֹ וְכוּ' - אַז אֵיינֶער גַנְבֶ'עט זִיךְ אַוֶועק פוּן זַיין חַבֵר כְּדֵי צוּ לֶערְנֶען, כָאטְשִׁיג עֶר הֵייסְט אַ גַנָב הָאט עֶר אָבֶער גֶע'גַנְבֶ'עט פַאר זִיךְ; צוּם בַּיישְׁפִּיל, עֶס הָאט מִיר בָּרוּךְ הַשֵׁם אָנְגֶעכַאפְּט אַ מוֹרָא'דִיגֶער בְּרֶען צוּ לֶערְנֶען, און אִיךְ הָאבּ יֶעצְט אַ שָׁעָה צַייט אָדֶער מֶער, און אִיךְ ווִיל עֶנְדִיגְן אַ 'סֵדֶר מִשְׁנַיוֹת', פוּנְקְט קוּמְט מִיר אָן אַ לֵיידִיגֵייעֶר, און עֶר זֶעצְט זִיךְ אַוֶועק רֶעדְן מִיט מִיר, וָואס טוּהְ אִיךְ מִיט

אִים[7] ? אוֹיף דֶעם גֶעבְּן אוּנְז חֲזַ"ל דִי עֵצָה, מֶען זָאגְט אִים: אוֹי, אִיךְ הָאבּ אַן אַפּוֹינְטְמֶענְט בַּיים דָאקְטֶער! אוּן אַזוֹי כַאפְּט מֶען הֶענְט אוּן פִיס אוּן מֶען אַנְטְלוֹיפְט גְלַייךְ אִין אַ אַנְדֶערֶע 'בֵּית הַמִּדְרָשׁ' לֶערְנֶען פְלַייסִיג. אֵיי אִיךְ הָאבּ דָאךְ יֶענֶעם 'גוֹנֵב דַעַת' גֶעוֶוען, אוּן גֶעזָאגְט לִיגֶענְט, וַוייל אִיךְ הָאבּ דֶען אַ אַפּוֹינְטְמֶענְט בַּיים דָאקְטֶער[8] ? אָבֶער דָאךְ זָאגְט אוֹיף דֶעם דֶער תּוֹסֶפְתָּא (שָׁם), אַז מֶען מֶעג דָאס טוּהְן, וַוייל 'גָּנַב לְעַצְמוֹ' עֶר הָאט גֶע'גַנְבֶ'עט פַאר זִיךְ: מֶעגְסְט דָאךְ מִיר לָאזְן הָאבְּן אַבִּיסֶעלֶע מְנוּחָה אוֹיךְ!

---

[7] חֲזַ"ל זָאגְן (קִדּוּשִׁין ל ע"ב): אִם פָּגַע בְּךָ מְנֻוָּל זֶה, מָשְׁכֵהוּ לְבֵית הַמֶּדְרָשׁ - אַז דֶער מְנֻוָּל [יֵצֶר הָרַע], טְשֶׁעפֶּעט זִיךְ אָן אִין דִיר, שְׁלֶעפּ אִים אַרַיין אִין בֵּית הַמֶּדְרָשׁ וֶועט עֶר זִיךְ אָפְּלָאזְן פוּן דִיר. הָאט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי אַמָאל גֶעזָאגְט 'בְּדֶרֶךְ צַחוּת' (שִׂיחוֹת הָרַ"ן סִימָן קד): וָואס טוּט מֶען אַז דֶער מְנֻוָּל אִיז מִיר נָאכְגֶעקוּמֶען אִין בֵּית הַמֶּדְרָשׁ אוֹיךְ ? !

[8] בְּאֶמֶת פְלֶעגְן אוּנְזֶערֶע לַייט זָאגְן: דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי גֶעט אוּנְז פַארְשִׁידֶענֶע דָאקְטוֹרִים! "דָאקְטֶער פְרֵיילִיךְ" [צוּ זַיין שְׁטֶענְדִיג פְרֵיילִיךְ], "דָאקְטֶער פֶעלְדְמַאן" [צוּ גֵיין אִין פֶעלְד], "דָאקְטֶער לֶערְנֶער" [צוּ לֶערְנֶען פְלַייסִיג דִי הֵיילִיגֶע תּוֹרָה].

ה.

אַװדאי גייט אויף יעדן מענטש איבער פֿאַרשידענע צרות און שװעריקייטן, יעדן אויף אַן אַנדערן װעג, דערפֿאַר איז נישטאָ װעמען מקנא צו זײַן, און װאָס מקנא צו זײַן, אַזוי װי דער הײליגער רבי זאָגט (לקוטי מוהר״ן חלק ב, סימן קיט): עס איז נישט דאָ אויף דער װעלט קײן 'עולם הזה'! װײַל לויט װאָס מענטשן מאַכן מיט אויף די װעלט, איז דאָ דער גיהנום! נאָר אַז מען אַנטלויפֿט צום באַשעפֿער און מען רעדט צו אים, מאַכט מען דאָ דער 'גן עדן'.

און דערפֿאַר איז טאַקע דער גרעסטער מצוה מחזק צו זײַן אַ איד, אַזוי װי דער הײליגער רבי זאָגט (לקוטי מוהר״ן חלק א, סימן קו), אויפֿן פּסוק: **אַשרי משכּיל אל דל** (תּהלים מא, ב); די גרעסטע צדקה איז צו מחזק זײַן אַ איד, אים אויפֿהייבן, און אַרײַנגעבן אַביסל שכל. כאָטשיג מען קען װען אין דער צײַט אַרײַנכאַפּן אָן אַ שיעור תּורה, דאַרף מען אַמאָל אַלעס אַװעקלייגן כּדי צו ראַטעװען די

לֶעבְּן פוּן אַ אִיד, אוּן אִים מְחַזֵק זַיין [9] , אָבֶּער מֶען קֶען דָאס אוֹיךְ טוּהן מִיט שֵׂכֶל, אוּן זִיךְ מַאכְן אַבִּיסְל צַייט צוּ לֶערְנֶען [10] .

---

[9] אַ אַלְטֶער אִיד אִיז אַמָאל אַרַיינְגֶעקוּמֶען צוּ מִיר, אִינְאֵיינֶעם מִיט זַיין זוּהְן, עֶר הָאט זִיךְ אוֹיסְגֶעגָאסְן זַיין הַארְץ, אַז זַיין וַוייבּ אִיז אִים אַוֶועק פַּאר צְוֵויי חֳדָשִׁים צוּרִיק, אוּן אִיךְ הָאבּ אִים פְּרוּבִּירְט צוּ טְרֵייסְטְן, אָבֶּער עֶר זָאגְט מִיר, אַז דִי קִינְדֶער הַאלְטְן אַז עֶר אִיז מְשׁוּגָע גֶעוָוארְן! הָאבּ אִיךְ אָנְגֶעשְׁרִיגְן דֶעם זוּהְן: דָאס אִיז כִּיבּוּד אָב? חֲזַ״ל זָאגְן דָאךְ (סַנְהֶדְרִין כב ע״ב): **אֵין אִשָּׁה מֵתָה אֶלָּא לְבַעֲלָהּ** – אַ פְרוֹי שְׁטַארְבְּט נִישְׁט נָאר צוּ אִיר מַאן. וַוייל נָאר דֶער מַאן פִילְט דָאס דִי מֶערְסְטֶע, מְמֵילָא אִיז עֶס זֵייעֶר אַ נָארְמַאלֶע זַאךְ אַז עֶר וֵויינְט אַזוֹי סַאךְ, פַארְקֶערְט אוֹיבּ וָואלְט עֶר נִישְׁט גֶעוֵויינְט וָואלְט גֶעוֶועןאִינְטֶערֶעסַאנְט, אוּן אַזוֹי הָאבּ אִיךְ אִים בַּארוּאִיגְט.

[10] קוּמְט צוּ מִיר אַ אִיד ׳עֶרֶב פֶּסַח׳, אוּן זָאגְט מִיר: אִיךְ הָאבּ בַּאשְׁלָאסְן אַז אִיךְ נֶעם זִיךְ דֶעם לֶעבְּן, אוּן אִיךְ גֵיי אַרַיין טַאנְצְן אִינֶעם ׳אִיסְט רִיוֶוער׳! פְרֶעג אִיךְ אִים: אוֹיבּ אַזוֹי, פַארְוָואס בִּיזְטוּ גֶעקוּמֶען צוּ מִיר? דוּ ווִילְסְט אִיךְ זָאל דִיר גֵיין בַּאגְלֵייטְן?! זָאגְט עֶר: נֵיין, נָאר וִויבַּאלְד אִיךְ לָאז דָא אִיבֶּער אַ זוּהְן מִיט אַ טָאכְטֶער ווִיל אִיךְ זָאגְן צַוָואָה! אוּן עֶר הֵייבְּט אָן צוּ זָאגְן דִי צַוָואָה, הָאבּ אִיךְ אִים אָנְגֶעהוֹיבְּן אוֹיסְצוּרֶעדְן, אוּן אִיךְ פְרֶעג אִים: זָאגְט מִיר, וָואס אִיז גֶעשֶׁעהן? זָאגְט עֶר: עֶס אִיז אַ לַאנְגֶע מַעֲשֶׂה. זָאג אִיךְ אִים: אִיךְ הָאבּ גֶענוּג צַייט! קֶענְסְט מִיר פַארצֵיילְן דִי גַאנְצֶע מַעֲשֶׂה. פַארְצֵיילְט עֶר מִיר, אַז עֶר אִיז פַארְפְּלָאנְטֶערְט גֶעוָוארְן, אוּן עֶר אִיז אֵיינֶעם שׁוּלְדִיג גֶעבְּלִיבְּן אַסַאךְ גֶעלְט, אוּן יֶענֶער ווִיל אִים הַרְגֶ׳עֶנֶען וְכוּ׳! הָאבּ אִיךְ אִים אוֹיסְגֶערֶעדְט אוּן אִים מַסְבִּיר גֶעוֶועןאַז יֶענֶער וֶועט דִיךְ נִישְׁט הַרְגֶ׳עֶנֶען, מֶען הַרְגֶ׳עֶט נִישְׁט אַזוֹי שְׁנֶעל, אוּן אַז עֶר קוּמְט צוּ דִיר, טוּה דִיךְ אוֹיס דַיינֶע וֶועשׁ, אוּן גֶעבּ עֶס אִים, וָואס זָאלְסְטוּ טוּהן, דוּ הָאסְט נִישְׁט

מֶער פוּן דֶעם! אַזוֹי הָאבּ אִיךְ אִים אוֹיסְגֶערֶעדְט, ווילַאנְג עֶר הָאט זִיךְ אַלֵיין גֶעכַאפְּט אַז דִי גַאנְצֶע שְׁרֶעק אִיז אַ נַארִישְׁקַייט אוּן אִיבֶּערְגֶעטְרִיבְּן, אַזוֹי בָּרוּךְ הַשֵּׁם הָאבּ אִיךְ אִים גֶערַאטֶעוֶועט דָאס לֶעבְּן, צוּם סוֹף רוּפְט עֶר זִיךְ אָן: זֶעהט אִיר, נָאר דֶער רֶבִּי פַארְשְׁטֵייט מִיר! נָאכְדֶעם פְרֶעגְט עֶר מִיר: אִיךְ וָואלְט גֶעקֶענְט פוּן צַייט צוּ צַייט דָא אַרַיינְקוּמֶען אַייךְ פַארְדְרֵייעֶן דֶעם קָאפּ? זָאג אִיךְ אִים: אַוַודַאי, וֶוען אִיר ווילְט! דִי טִיר אִיז אָפֶען. קוֹדֶם אִיז עֶר רוּאִיג, אַז עֶר הָאט אַן אָפֶען טִיר, אָבֶּער וֶוען דוּ זָאגְסְט אִים גְלַייךְ: נֵיין, אִיךְ הָאבּ נִישְׁט קַיין צַייט. צוּבְּרֶעכְסְטוּ אִים דָאךְ.

און אַזוֹי הָאבּ אִיךְ שׁוֹין גֶעהַאט אַסַאךְ מַעֲשִׂיוֹת, בְּמֶשֶׁךְ דִי פוּפְצִיג יָאר וָואס אִיךְ הָאבּ צוּטוּהְן מִיטְן צִיבּוּר, פוּן מֶענְטְשְׁן וָואס הָאבְּן זִיךְ גֶעוָואלְט נֶעמֶען דָאס לֶעבְּן, אוּן אִיךְ הָאבּ זֵיי מְחַזֵק גֶעוֶוען, אוּן זֵיי גֶערַאטֶעוֶועט דָאס לֶעבְּן, וַוייל וֶוען אַ מֶענְטְשׁ אִיז אִין אַ שְׁוֶוערְן מַצָב דַארְף מֶען אִים מוֹרָא׳דִיג שְׁטַארְק הֶעלְפְן, אוּן עֶס אִיז ׳פִּיקוּחַ נֶפֶשׁ׳!

דָאס אִיז טַאקֶע דֶער טַעַם פַארְוָואס אִיךְ הָאבּ אוֹיף מִיר אַזוֹיפִיל מַחֲלוֹקֶת, וַוייל אַזַא מֶענְטְשׁ נָאכְדֶעם וָואס מֶען הָאט אִים אוֹיסְגֶערֶעדְט, אוּן עֶר כַאפְּט זִיךְ דִי נַארִישְׁקַייט וָואס עֶר הָאט זִיךְ אַיינְגֶערֶעדְט, שֶׁעמְט עֶר זִיךְ זֵייעֶר שְׁטַארְק, יֶעצְט פְרֶעג אִיךְ אַייךְ: וֶועט עֶר דֶען וֶועלְן צוּרִיק קוּמֶען צוּ מִיר?! עֶר שֶׁעמְט זִיךְ דָאךְ מוֹרָא׳דִיג שְׁטַארְק! וֶוער רֶעדְט נָאךְ, אַז עֶר הָאט מִיר אוֹיסְדֶערְצֵיילְט אַלֶעס וָואס עֶר אִיז דוּרְכְגֶעגַאנְגֶען, אוּן אִיךְ וֵוייס פּוּנְקְטְלִיךְ וָואס עֶר הָאט גֶעטוּהן, אַוַודַאי שֶׁעמְט עֶר זִיךְ, מְמֵילָא הֵייבְּט עֶר אָן צוּ רֶעדְן אוֹיף מִיר ׳כָּל דָבָר אָסוּר׳, אֵיי אִיךְ הָאבּ דָאךְ גָארְנִישְׁט אִינְזִין גֶעהַאט נָאר אִים אַ טוֹבָה צוּ טוּהְן, אוּן אַרוֹיסְהֶעלְפְן, וַוייל אִיךְ וָואלְט גֶעקֶענְט אִין דֶער צַייט לֶערְנֶען נָאךְ אַסַאךְ דַפִּים גְמָרָא, פְּרָקִים מִשְׁנַיוֹת, סִימָנִים שׁוּלְחָן עָרוּךְ וְכוּ׳, אוּן אִיךְ הָאבּ אַלֶעס אַוֶועקְגֶעלֵייגְט אַבִּי צוּ הֶעלְפְן אַ אִיד, אוּן מֶער פוּן דֶעם אִינְטֶערֶעסִירְט מִיר נִישְׁט גָארְנִישְׁט, אָבֶּער אוֹיף דֶעם דַארְף מֶען הָאבְּן שֵׂכֶל.

מֶען דֶערְצֵיילְט אַז צוּם הֵיילִיגְן חֲתַם סוֹפֶר זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ אִיז אַמָאל אַרַיינְגֶעקוּמֶען אַ אִיד, אוּן אִים גֶעזָאגְט: דֶער רֶבִּי דֶערְקֶענְט מִיר נִישְׁט? מִיר הָאבְּן גֶעלֶערְנְט צוּזַאמֶען אִין חֵדֶר! אוּן עֶר דֶערְמַאנְט אִים וָואס מִיט אִים אִיז אַלְץ אִיבֶּערְגֶעגַאנְגֶען אִין יֶענֶע יָארְן. דֶער הֵיילִיגֶער 'חֲתַם סוֹפֶר' הֶערְט אִים רוּאִיג אוֹיס, בִּיז עֶר הָאט גֶעעֶנְדִיגְט אַלֶעס פַּארְצֵיילְן אוּן עֶר אִיז אַוֶועק גֶעגַאנְגֶען, אָבֶער וִויבַּאלְד דֶער אִיד הָאט גֶעזֶעהְן אַז עֶס אִיז דָא אֵיינֶער וָואס הֶערְט אִים אוֹיס, אִיז עֶר אִין אַ קוּרְצֶע צַייט דֶערוֹיף נָאכְאַמָאל אַרַיינְגֶעקוּמֶען צוּם הֵיילִיגְן חֲתַם סוֹפֶר. פְרֶעגְט עֶר אִים: וואַס ווִילְן זִיא [וָואס ווִילְט אִיר יֶעצְט]?! זָאגְט יֶענֶער: אִיךְ בִּין גֶעקוּמֶען דָא דִי צַייט פַּארְטְרַייבְּן! זָאגְט דֶער הֵיילִיגֶער חֲתַם סוֹפֶר: אִיר הָאט אִיבֶּערִיג צַייט? טְרַייבְּן זִי עֶנְקֶער צַייט צוּ מִיר, וַוייל אִיךְ הָאבּ קַיין צַייט נִישְׁט, אֶפְשָׁר אַזוֹי וֶועל אִיךְ הָאבְּן צַייט!

קוּמְט אוֹיס אַז דֶער גְרֶעסְטֶער מִצְוָה אִיז אוֹיסְצוּהֶערְן אוּן אוֹיסְרֶעדְן אַ אִיד אוּן אִים מְחַזֵק זַיין, נָאר שְׁפֶּעטֶער

װען יענער איז שױן געקומען צו זיך, קען מען שױן יענעם שײנערהײט מסביר זײַן, אַז איך האָב נאָך קױם געלערנט הײַנט, און איך דאַרף אױך עפּעס לערנען.

ו.

מען דאַרף אָבער געדענקען דאָס װאָס חז״ל זאָגן (כּתובות דף נ ע״א), אױפֿן פּסוק (תּהלים קו, ג): **׳עוֹשֵׂה צְדָקָה בְכָל עֵת׳ – זֶה הַזָּן וּמְפַרְנֵס אֶת בָּנָיו וּבְנוֹתָיו וְכוּ׳**; װער עס איז מפֿרנס זײַן װײַב און קינדער דער טוט שטענדיק צדקה. מען זעהט אַמאָל מענטשן װאָס װעלן געבן צדקה פֿאַר דעם און יענעם, אָדער אין בית המדרש װעט ער װאַרפֿן געלט, אָבער װען עס קומט צו געבן עפּעס אין שטוב, איז ער געפֿערליך קאַרג, און אַמאָל אַרבעט נאָך די װײַב, און זי מוטשעט זיך אַהײמצוברענגען עפּעס געלט, און ער שלאָפֿט זיך ביז טיף אין טאָג אַרײַן, כּמעט נאָכמיטאָג קומט ער מיט זײַן שײנעם טלית בײטל אין שוהל אַרײַן, און נאָכדעם נעמט ער נאָך צו פֿון איר די גאַנצע געלט... און אױב זי האָט ערגעץ אױסגעגעבן

עפּעס גֶעלט, איז ער פול מיט טַעֲנוֹת אויף איר! אָדער אַז ער דאַרף איר געבן עפּעס [פון איר] געלט, ציטערן אים די הענט!!!

די זעלבע זאך איז אויך מיט מחזק זײַן מענטשן, בעפאר דו גייסט מחזק זײַן די גאַנצע װעלט, זײַ ערשט קודם מחזק דײַן אייגענע װײַב און קינדער, און מאַך זיי פרײלעך! אַזוי װי די גמרא זאגט (ראש השנה דף ו ע״ב): אִשָּׁה, בַּעֲלָהּ מְשַׂמְּחָהּ - אויף דער מאן ליגט דער פליכט פרײלעך צו מאַכן זײַן װײַב. דערפאר איז דער גרעסטע מִצְוָה און די גרעסטע צְדָקָה, קודם מחזק צו זײַן די אייגענע װײַב און קינדער, און זיי געבן זייער געברויכן מיט אַן אָפענע האנט, נאכדעם קען מען שוין אויך מחזק זײַן נאָך אַ איד.

װעגן דעם אַז עס איז דאָ אַ רבי װאס קען אַרײַנברענגען אַזאלעכע לעכטיקייטן און השגות, און בײַ װעם? בײַ אַזאלעכע פּראָסטע מענטשן װי מיר זענען, װאס מיר ליגן אין 'שְׁאוֹל תַּחְתִּית'! מיר טארן זיך נישט אַײַנרעדן איין

מינוט אז מיר זענען 'בעלי מדרגה', ווייל לײדער זענען מיר פּשוט'ע גראבּיאנען, נאר מיר האבן א גרויסן רבּי'ן אויף וועם זיך אנצולאנען, און זיך צו מחזק זיין! אזוי ווי דער הייליגער רבּי נתן זכרונו לברכה שרייבּט אסאך מאל אין די בּריוון (עיין עלים לתרופה, מכתב תד): געלויבּט דעם בּאשעפער אז מיר האבן א גרויסן רבּי'ן אויף וועם זיך אנצולאנען, אזוי ווי דער הייליגער רבּי האט געזאגט: דופעט אויף מיין כּח. אויך האט דער הייליגער רבּי געזאגט א נאכט פאר זיין הסתלקות (חיי מוהר"ן סימן קצא): וואס האט איר זיך צו זארגן וויבּאלד איך גיי פאר אייך.

קומט אויס אז כאטשיג מיר זענען וועד מיר זענען, געט דער הייליגער רבּי אריין אין אונז אזא התחזקות און אזאלעכע לימודים, בּיז פלוצלינג האט ער אונז גענומען און אוועק געשטעלט פּנים אל פּנים כּביכול צום אייבּערשטן, און מיר רעדן שוין אויך צום בּאשעפער! וואס אונטער דעם תמימות ופשיטות, ליגט דאך דער גרעסטער חכמה, אזוי ווי דער הייליגער רבּי נתן זכרונו

לִבְרָכָה זָאגְט אַסַאךְ מָאל: דֶעם הֵיילִיגְן רֶבִּינְ׳ס תְּמִימוּת אִיז ׳עָמוֹק עָמוֹק מִי יִמְצָאֶנּוּ׳.

ז.

דֶערְפַאר כְּדֵי אַ מֶענְטְשׁ זָאל הָאבְּן עֶפֶּעס הַשָּׂגָה אִינֶעם הֵיילִיגְן רֶבִּי׳ן מוּז עֶר זַיין בַּיי זִיךְ גָארְנִישְׁט [11] , אַזוֹי וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק ב, סִימָן עב): פוּן וִוי וֵוייסְט אַ מֶענְטְשׁ אַז עֶר אִיז אָנְגֶעקוּמֶען צוּ אַ צַדִּיק, אֶפְשָׁר גֵייט עֶר צוּ אַ פָּשׁוּטֶ׳ער שַׁקְרָן אוּן פָּאפֶּער, וָואס נַארְט אִים סְתַּם אַרוּם?! נָאר אוֹיבּ עֶס פַאלְט אַרוֹיף אוֹיף מִיר אַ ׳שִׁפְלוּת׳, אוּן אִיךְ הֵייבּ אָן צוּ קוּקְן: וֶוער אִיךְ בִּין, אוּן וִוי אַזוֹי אִיךְ קוּק אוֹיס. דֶעמָאלְטְס בִּין אִיךְ בַּיים אֶמֶת׳ן צַדִּיק, אָבֶּער אוֹיבּ עֶס קוּמְט אִין מִיר אַריין אַ ׳גַדְלוּת׳, אוּן

[11] אָבֶּער כְּדֵי צוּ זַיין בַּיי זִיךְ גָארְנִישְׁט מוּז מֶען אוֹיךְ אַסַאךְ לֶערְנֶען דֶעם הֵיילִיגְן רֶבִּינְ׳ס סֵפֶר ׳לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן׳, בִּיז מֶען זָאל דָאס קֶענֶען אוֹיסֶעוֶוענִיג יָשָׁר וְהָפוּךְ אוּן הָפוּךְ וְיָשָׁר (חַיֵּי מוֹהֲרַ״ן סִימָן שמו; שִׂיחוֹת הָרַ״ן סִימָן קצט); אַז דָאס זָאל לִיגְן אִין דִי בְּלוּט, אַז אוֹיבּ מֶען וֶועט דִיךְ אוֹיפְשְׁנַיידְן אַן אָדֶער, וֶועט שׁוֹין נִישְׁט קוּמֶען קַיין בְּלוּט נָאר לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן.

אִיךְ הֵייבּ אָן צוּ טְרַאכְטְן: דוּ וֵוייסְט וֶוער אִיךְ בִּין?! אִיךְ בִּין אַ לַמְדָן! אַ מְקוּבָּל! דֶעמָאלְטְס זָאלְסְטוּ וִויסְן אַז דוּ בִּיסְט מְקוּרָב צוּ אַ גְרוֹיסֶער שַׂקְרָן [12].

און דָאס אִיז דִי שֶׁענְסְטֶע מַתָּנָה וָואס מֶען בַּאקוּמְט פוּן אַ צַדִיק, אַז אִיךְ הֵייבּ אָן צוּ זֶעהְן "וֶוער 'אִיךְ' בִּין", וַוייל בִּיז יֶעצְט הָאבּ אִיךְ שְׁטֶענְדִיג גֶעקוּקְט אוֹיף יֶענֶעם, און

[12] און עֶס אִיז נִישְׁט דָא נָאךְ אַזַא זַאךְ וִוי מֶען קֶען מִיט דֶעם אַזוֹי פָּאפְּן מֶענְטְשְׁן וִוי מִיט קַבָּלָה! וִויבַּאלְד אַ דוּרְכשְׁנִיטְלֶעכֶער מֶענְטְשׁ קֶען דָאס נִישְׁט, און עֶר וֵוייסְט נִישְׁט וָואס דוּ רֶעדְסְט, און וָואס דוּ שְׁרַייבְּסְט, מְמֵילָא קֶען מֶען בַּיי אַזַא זַאךְ זֵייעֶר פַארְנַארְן מֶענְטְשְׁן, און מֶענְטְשְׁן זֶענֶען זִיכֶער אַז עֶר וֵוייסְט וָואס עֶר רֶעדְט, אַזוֹי וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן סד): וֶוען אַ תַּלְמוּד חָכָם זָאגְט אַ פִּלְפּוּל און עֶס זִיצְן דָארְטְן עַמֵי־הָאֲרַצִים, קֶען עֶר צַאמְרֶעדְן שְׁטוּתִים און הֲבָלִים, און יֶעדֶער אִיז מַסְכִּים און מֶען שָׁאקְלְט צוּ מִיטְן קָאפּ, און מֶען בַּאווּאוּנְדֶערְט זַיינֶע שֵׁיינֶע חִידוּשִׁים [פַארְוָואס נִישְׁט?], אָבֶער אַז עֶס קוּמְט אַרַיין אֵיינֶער וָואס קֶען לֶערְנֶען, וַוייזְט עֶר אִים גְלַייךְ אוֹיף, אַז דִי קַשְׁיָא אִיז נִישְׁט קַיין קַשְׁיָא, און דִי תֵּירוּץ אִיז נִישְׁט קַיין תֵּירוּץ; דִי זֶעלְבֶּע זַאךְ - אִיז דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי דָארְט מַסְבִּיר - וֶוען אַ מֶענְטְשׁ הָאט קֻשְׁיוֹת אוֹיפְן בַּאשֶׁעפֶער, אִיז דָאס נָאר וַוייל עֶר אִיז אַ קְלֵיין־קֶעפִּיגֶער מֶענְטְשׁ, אָבֶער וֶוער עֶס הָאט אַ הֶעכֶערֶע און אַ גְרֶעסֶערֶע שֵׂכֶל, וֵוייסְט, אַז אוֹיפְן בַּאשֶׁעפֶער אִיז נִישְׁט דָא קַיין שׁוּם קֻשְׁיוֹת, נָאר מֶען קֶען נִישְׁט אַלֶעס פַארְשְׁטֵיין; אָבֶער וֶוער וִויל דֶען מוֹדֶה זַיין אַז עֶר פַארְשְׁטֵייט נִישְׁט אַלֶעס?!

גֶעטְרַאכְט צוּ זִיךְ: דִי סְפָרִים זֶענֶען טַאקֶע זַייעֶר גוּט פַאר ׳יֶענֶעם בַּעַל תְּשׁוּבָה׳, ׳יֶענֶער פְרֵייעֶר אִיד׳! אָבֶער אִיךְ? דוּ ווייסְט ווער אִיךְ בִּין?! אָבֶער אַז מֶען קוּמְט צוּם צַדִיק עֶפֶענְט עֶר אוֹיף דִי אוֹיגְן פוּן אַ מֶענְטְשׁ, אַז עֶר זָאל אָנְהֵייבְּן צוּ זֶעהְן דִי גְרוֹיסְקֵייט פוּן בַּאשֶׁעפֶער, און דֶער עִיקָר אָנְצוּהֵייבְּן צוּ קוּקְן אוֹיף זִיךְ אַלֵיין (לִקוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק ב, סִימָן סז), וָואס דֶעמָאלְטְס וֶועט עֶר שׁוֹין זַייעֶר גוּט זֶעהְן און פַארְשְׁטֵיין דֶעם מוֹרָא׳דִיגְן חִידוּשׁ פוּנֶעם הֵיילִיגְן רֶבִּי׳ן, וָואס עֶר הָאט מִיר אוֹיךְ גֶעקֶענְט צוּבְּרֶענְגְן צוּ דִי אַלֶע שֵׁיינֶע זַאכְן.

ווייל וֶוען אַ מֶענְטְשׁ אַנֶערְקֶענְט און עֶר וֵוייסְט וֶוער עֶר אִיז, דֶעמָאלְטְס קוּמְט עֶר צוּם בַּאשֶׁעפֶער מִיט אַן אֶמֶת, און עֶר וֵויינְט זִיךְ אוֹיס צוּ אִים: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם! אִיךְ בִּין אַ בָּחוּר, און אִיךְ וֶוער לֵיידֶער נִכְשָׁל אִין ׳פְּגַם הַבְּרִית׳ ווייל אִיךְ הָאבּ נִישְׁט מַיין בַּת-זוּג, וָואס ווילְסְטוּ פוּן מִיר? וָואס זָאל אִיךְ טוּהְן?! רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם! דוּ הָאסְט גֶעזָאגְט (סוֹטָה דַף ב ע״א), אַז פֶערְצִיג טֶעג פַאר ׳יְצִירַת הַוָלָד׳ רוּפְט

מֶען שׁוֹין אוֹיס אִין הִימְל: ׳בַּת פְּלוֹנִי לִפְלוֹנִי׳; אוֹיבּ אַזוֹי וואו אִיז מַיין שִׁידוּךְ? פַארְוָואס בִּין אִיךְ אַנְדֶערְשׁ פוּן אַנְדֶערֶע?! וָואס דִי אֶמֶת׳עֶ תְּפִלוֹת קֶערְן אִיבֶּער אַלֶע וֶועלְטְן, אוּן דָאס מַאכְט אַ מוֹרָא׳דִיגֶע רַעַשׁ אִין הִימְל, אוּן עֶר נֶעמְט אַרָאפּ פוּן זִיךְ אַלֶע ׳דִינִים׳ וָואס דִי בֵּית-דִין שֶׁל מַעְלָה ווילְן אִים דַן זַיין, וַוייל ׳בֵּית-דִין שֶׁל מַעֲלָה׳ אִיז פּוּנְקְט אַזוֹי וִוי ׳בֵּית-דִין שֶׁל מַטָּה׳ (עַיֵּין בְּרָכוֹת נח ע״א), אוּן פּוּנְקְט אַזוֹי וִוי וֶוען אֵיינֶער רוּפְט אֵיינֶעם צוּ ׳דִין תּוֹרָה׳ מִיט דִי טַעֲנָה אַז עֶר הָאט אִים בַּא׳גַנְבֶ׳עט, אָבֶּער אוֹיבּ וֵוייסְט עֶר אַז דָאס אִיז נִישְׁט אֶמֶת, וֶועט עֶר זִיךְ נִישְׁט לָאזְן, אוּן עֶר וֶועט צוּרִיק טַעֲנָה׳ן: אִיךְ הָאבּ דִיר בַּא׳גַנְבֶ׳עט? דוּ שֵׁגֶץ וָואס דוּ בִּיסְט! דוּ הָאסְט דָאךְ מִיר צוּגֶענוּמֶען דָאס גֶעלְט, אוּן דוּ שֶׁעמְסְט דִיךְ נִישְׁט צוּ זָאגְן אַז אִיךְ הָאבּ פוּן דִיר גֶע׳גַנְבֶ׳עט?! וָואס אַזוֹי אַרוּם, וֶועט בֵּית דִין קֶענֶען אַרוֹיסְגֶעבְּן דֶעם רִיכְטִיגְן פְּסַק [13], אַזוֹי אִיז

---

[13] פַארְשְׁטֵייט זִיךְ אָבֶּער, אַז מֶען רֶעדְט וֶוען עֶס אִיז דָא עֶרְלִיכֶע רַבָּנִים וָואס מֶען קֶען זֵיי נִישְׁט אָפְּנַארְן, אָבֶּער וֶוען עֶס אִיז דָא ׳שְׁלֹשָׁה רוֹעֵי בָּקָר׳ (סַנְהֶדְרִין כ״ד ע״א), דְרַיי פָּשׁוּט׳עֶ פַּאסְטֶעכֶער זֶענֶען רַחְמָנָא לִצְּלָן גֶעוָוארְן אַ בֵּית-דִין, אַוַודַאי וֶועסְטוּ אַרוֹיסְגֵיין

אויף בײַים ׳בֵית-דִין שֶׁל מַעֲלָה׳, אַ מֶענְטְשׁ דַארְף נִישְׁט מוֹרָא הָאבְּן זִיךְ אוֹיסְצוּ׳טַעֲנָה׳ען מִיטְן בַּאשֶׁעפֶער! (עַיֵין שִׂיחוֹת הָרַ״ן סִימָן סט; לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א, סִימָן קכד).

דִי זֶעלְבֶּע זַאךְ אַ אִינְגֶערְמַאן וָואס הָאט שׁוֹין חֲתוּנָה גֶעהַאט, דַארְף עֶר בֶּעטְן: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם! אִיךְ דַארְף פַּרְנָסָה. אוּן אַזוֹי יֶעדֶע זַאךְ דַארְף מֶען בֶּעטְן דֶעם בּוֹרֵא כָּל עוֹלָמִים, אוּן דָאס אִיז דֶער גִילוּי פוּנֶעם הֵיילִיגְן רֶבִּי׳ן, אַזוֹי וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי הָאט גֶעזָאגְט (שִׂיחוֹת הָרַ״ן סִימָן קנד): אִיךְ בִּין נִישְׁט גֶעקוּמֶען צוּ מַיין מַדְרֵיגָה נָאר וַוייל אִיךְ בִּין גֶעוֶוען אַ פְּרָאסְטַאק, אוּן אִיךְ הָאב אַסַאךְ גֶערֶעדְט צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן אַזוֹי וִוי אַ פְּרָאסְטֶער מֶענְטְשׁ.

ח.

עֶס שְׁטֵייט אִין ׳שֻׁלְחָן עָרוּךְ׳ (אוֹרַח חַיִים סִימָן תכ״ח, סְעִיף ד), אַז שְׁטֶענְדִיג קוּמְט אוֹיס פַּרְשַׁת בַּמִּדְבָּר [וואוּ עֶס

חַיָיב, דֶערְפַאר זָאגְן חֲזַ״ל (שַׁבָּת קלט ע״א), רֶבִּי יוֹסִי בֶּן אֱלִישָׁע זָאגְט: אַלֶע צָרוֹת וָואס אִידְן לַיידְן נֶעבֶּעךְ קוּמְט נָאר וֶועגְן נִישְׁט עֶרְלִיכֶע דַיָינִים.

שְׁטֵייט אַז מֶען זָאל צֵיילְן דִי אִידְן] פַּאר יוֹם טוֹב שְׁבוּעוֹת, וֶוען דִי אִידְן הָאבְּן מְקַבֵּל גֶעוֶוען דִי תּוֹרָה. אוֹיךְ זָאגְט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן רסו): **חוֹדֶשׁ סִיוָן** וֶוען דֶער בַּאשֶׁעפֶער הָאט גֶעגֶעבְּן דִי **תּוֹרָה** אִיז פַארְבִּינְדְן מִיט **סוּכּוֹת**, וַוייל דוּרְךְ סוּכּוֹת קֶען מֶען מְקַבֵּל זַיין דִי תּוֹרָה, וֶועגְן דֶעם אִיז דִי רָאשֵׁי תֵּיבוֹת פוּן 'סִוָן': **וְ'יַעֲקֹב נָ'סַע ס'וּכֹּתָה וַ'יִבֶן לוֹ בָּיִת** (בְּרֵאשִׁית לג יז); אוּן וֶועגְן דֶעם אִיז אוֹיךְ גְלַייךְ נָאךְ סוּכּוֹת **'שִׂמְחַת תּוֹרָה'**, וַוייל אַז מֶען גֵייט אַרַיין אִין דִי סוּכָּה קוּמְט אַרוֹיס פוּן דֶעם תּוֹרָה וְכוּ'. וָואסְפַארַא שַׁיְיכוּת הָאבְּן דִי אַלֶע זַאכְן מִיט קַבָּלַת הַתּוֹרָה?!

נָאר יֶעצְט אִיז אוֹיךְ 'רֹאשׁ חוֹדֶשׁ' פַאר קַבָּלַת הַתּוֹרָה, וָואס דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן י, אוֹת ט): **רֹאשׁ חוֹדֶשׁ אִיז דֶער שׁוֹרֶשׁ פוּן תְּשׁוּבָה!** וַוייל דֶעמָאלְטְס הָאט כִּבְיָכוֹל דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער אַלֵיין אוֹיךְ תְּשׁוּבָה גֶעטוּהְן אוֹיף דֶעם וָואס עֶר הָאט קְלֶענֶער גֶעמַאכְט דִי לְבָנָה, אוּן עֶר הָאט גֶעזָאגְט (חוּלִין דַף ס ע"ב): **הֵבִיאוּ**

כַּפָּרָה עָלַי – בְּרֶענגְטְס אַ כַּפָּרָה פַאר מַיינֶעט וֶועגְן. מְמֵילָא קֶען יֶעדֶער אִיד זִיךְ אוֹיךְ וַואגן און פַארְלַאנְגֶען פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן אַז עֶר זָאל אִים מוֹחֵל זַיין אוֹיף זַיינֶע עֲבֵירוֹת, וֶועגְן דֶעם אִיז אַ מוֹרָא'דִיגֶער חֶסֶד אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט גֶעמַאכְט 'רֹאשׁ הַשָּׁנָה' זָאל זַיין 'רֹאשׁ חוֹדֶשׁ', וָואס אַזוֹי אַרוּם קֶענֶען מִיר זִיךְ עֶפֶּענֶען דָאס מוֹיל, מִיט אַ גוּטֶע טַעֲנָה אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער זָאל אוּנְז מוֹחֵל זַיין אוֹיף אַלֶעם וָואס מִיר הָאבְּן גֶעטוּהן אַגַאנְץ יָאר (לִקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק ב, סִימָן א).

וֶועגְן דֶעם זָאגְן חֲזַ"ל (יְרוּשַׁלְמִי מַכּוֹת פֶּרֶק ב, הֲלָכָה ו): וֶוען דֶער בַּאשֶׁעפֶער הָאט בַּאשַׁאפְן דִי וֶועלְט, הָאט עֶר גֶעפְרֶעגְט: וָואס זָאל מֶען טוּהן מִיט אַ מֶענְטְשׁ וָואס זִינְדִיגְט? הָאבְּן אַלֶע גֶעזָאגְט: עֶר מוּז שְׁטַארְבְּן! אַזוֹי וִוי דֶער פָּסוּק זָאגְט (יְחֶזְקֵאל יח, ד): **הַנֶּפֶשׁ הַחֹטֵאת הִיא תָּמוּת.** אָבֶער דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט גֶעזָאגְט: נֵיין! עֶר זָאל תְּשׁוּבָה טוּהן און אַלֶעס וֶועט וֶוערְן פַארָאכְטְן; וַוייל דֶער בַּאשֶׁעפֶער אִיז אַן 'אָב הָרַחֲמָן', און עֶר וֵוייסְט אַז אוּנְזֶער

׳נְשָׁמָה׳ אִיז דָא אוֹיף דֶער וָועלְט מִיט אַ גַשְׁמִיוּת׳דִיגְן ׳גוּף׳, אוּן אַז מִיר זֶענֶען אוֹיסְגֶעמִישְׁט צְוִוישְׁן דִי גוֹיִים מִיט אַלֶע זֵייעֶרֶע תַּאֲוּוֹת אוּן שְׁמוּץ, מְמֵילָא דֶער בַּאשֶׁעפֶער פַארְשְׁטֵייט אוּנְז, אָבֶער דֶער בַּאשֶׁעפֶער וִויל נָאר אֵיין זַאךְ: קוּם צוּרִיק צוּ מִיר, אוּן זָאג מִיר אוֹיס אַלֶעס וָואס דוּ הָאסְט גֶעטוּהן אוּן אִיךְ וֶועל דִיר מוֹחֵל זַיין.

אַזוֹי וִוי מִיר זָאגְן אִין דִי הַפְטוֹרָה פוּן ׳שַׁבָּת שׁוּבָה׳, (הוֹשֵׁעַ יד, ב): **שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל עַד הַוַיָ״ה אֱלֹקֶיךָ** - דֶער נָבִיא הוֹשֵׁעַ זָאגְט: אִידְן, טוּט תְּשׁוּבָה אוּן קֶערְט זִיךְ צוּרִיק צוּם בַּאשֶׁעפֶער; וִוי אַזוֹי? זָאגְט דֶער נָבִיא וַוייטֶער (שָׁם שָׁם ג): **קְחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים וְשׁוּבוּ אֶל ה׳**. זָאגְט אוֹיף דֶעם דֶער מֶדְרָשׁ (פְּסִיקְתָּא דְרַב כַּהֲנָא; שְׁמוֹת רַבָּה לח, ד): **אֵינוֹ מְבַקֵּשׁ מִכֶּם אֶלָּא דְּבָרִים** - ״דֶער בַּאשֶׁעפֶער בֶּעט נִישְׁט פוּן עֶנְק, נָאר אַז מֶען זָאל רֶעדְן צוּ אִים״. אַז אַ אִיד רֶעדְט צוּם בַּאשֶׁעפֶער אִיז אִים דֶער בַּאשֶׁעפֶער אַלֶעס מוֹחֵל; וֶועגְן דֶעם אַז מֶען הָאט שֵׂכֶל אוּן מֶען זָאגְט גְלַייךְ אוֹיס דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן אַלֶעס וָואס מֶען הָאט גֶעטוּהְן, אוּן פַארְוָואס מֶען הָאט

דָאס גֶעטוּהְן, װָאס הָאט גֶעבְּרֶענְגְט אַז מֶען זָאל דָאס טוּהְן, מֶען דֶערְצֵיילְט אַלֶעס אוֹיס פַארְן בַּאשֶׁעפֶער, נֶעמְט מֶען אַרָאפּ פוּן זִיךְ אַלֶע דִינִים אוּן עוֹנְשִׁים, אוּן נָאכְדֶעם אַז דֶער סַמֶ״ךְ מֶ״ם ווִיל קוּמֶען מְקַטְרֵג זַיין פַארְן בַּאשֶׁעפֶער (עַיֵין בָּבָא בַּתְרָא טז ע״א), זָאגְט אִים דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער: גֵיי גֵיי! עֶר הָאט מִיר שׁוֹין אַלֶעס אַלֵיין דֶערְצֵיילְט. אוּן דֶער סַמֶ״ךְ מֶ״ם גֵייט אַװֶעק מִיט חַרְפּוֹת אוּן בּוּשׁוֹת (זֹהַר הַקָדוֹשׁ בֹּא, דַף מא ע״א). קוּמְט אוֹיס אַז דֶער יְסוֹד אִיז ״רֶעדְן צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן״.

ט.

דֶערְפַאר אִיז שְׁבוּעוֹת אוּן סוּכּוֹת אֵיין זַאךְ, וַוייל סַיי ׳תּוֹרָה׳ אוּן סַיי ׳סוּכּוֹת׳ קוּמֶען פוּן בִּינָה; װָאס דָאס מֵיינְט, אַז אַ מֶענְטְשׁ אִיז זִיךְ מִתְבּוֹנֵן אוּן עֶר הֵייבְּט אָן צוּ פַארְשְׁטֵיין קְלָאר, אַז עֶר קֶען אוֹיךְ נָאנְט װֶערְן צוּם בַּאשֶׁעפֶער, כָאטְשִׁיג עֶר הָאט שׁוֹין גֶעטוּהְן זַייעֶר אַסַאךְ עֲבֵירוֹת אִין זַיין לֶעבְּן, אוּן נָאךְ יֶעצְט אִיז עֶר פוּל מִיט עֲבֵירוֹת, דָאךְ פַארְשְׁטֵייט עֶר שׁוֹין אַז דֶער בַּאשֶׁעפֶער אִיז

דאָ מיט אים, און ער קען שטענדיג אַלעס פאַרעכטן; און דאָס איז דער יום־טוב סוכּות וואָס איז אַקעגן די 'ענני הכּבוד' וואָס דער באַשעפער האָט אונז אַרום גענומען מיט די וואָלקענעס פון ווען מען איז אַרויס פון מצרים, און אונז באַשיצט די גאַנצע פערציג יאָר אין מדבּר, דאָס הייסט, אַז וואו מען איז נאָר געגאַנגען האָט מען זיך געשפּירט אַרומגענומען מיטן אייבערשטן, און אַז דער באַשעפער איז דאָ, וועגן דעם ווען מען זיצט אין סוכּה וואָס איז אַ זכר צו דעם, אַזוי ווי עס שטייט (ישעיה ד, ו): וְסֻכָּה תִּהְיֶה לְצֵל וְגוֹ'. פילט אפילו אַ פּראָסטער מענטש אַז ער איז אַרומגענומען מיט געטליכקייט (עיין הקדמת תקוני זהר דף ב ע"ב), און ער הייבט זיך אָן מתבונן זיין און אַריינקלערן: אפילו ווי נידעריג איך בין נאָר, איז דער באַשעפער דאָך מיט מיר, ווייל אַז איך אָטעם, איך גיי, איך זעה, איז דאָך דאָס אַלץ דער באַשעפער!

די זעלבע זאַך געשעהט אויך דורך קבּלת התּורה, ווייל עס איז נישט דאָ קיין בעסערע זאַך ווי לערנען תּורה, אַזוי

ווִי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי הָאט אַמָאל גֶעזָאגְט פַאר אֵיינֶער פוּן אוּנְזֶערֶע לַייט (שִׂיחוֹת הָרַ"ן סִימָן יז): וֶוען דִי תּוֹרָה זָאל דִיךְ אַרוֹיסְוַוייזְן זַיין פָּנִים וָואלְסְטוּ אֲפִילוּ נִישְׁט גֶעוָואלְט קַיין שְׂכַר דֶערוֹיף, נָאר גֶעוָואלְט דִי תּוֹרָה אַלֵיין.

עֶס אִיז גֶעוֶועזְן אַ תַּנָּא רֶבִּי יוֹסִי בֶּן פַּזִי, פַארְצֵיילְט דֶער זֹהַר הַקָּדוֹשׁ (לֶךְ לְךָ, דַף פט ע"א): פַארְוָואס הָאט עֶר גֶעהֵייסְן 'בֶּן פַּזִי'? וַוייל וֶוען עֶר אִיז נָאךְ גֶעוֶועזְן אַ מְגוּשָּׁמֶ'ער בָּחוּר אוּן אַ גְרָאבְּיַאן אִיז עֶר אַמָאל גֶעקוּמֶען צוּ רֶבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאִי אוּן גֶעזָאגְט: רֶבִּי, אִיךְ ווִיל לֶערְנֶען תּוֹרָה, אָבֶּער נָאר אַז אִיךְ וֶועל הָאבְּן דֶערְפַאר עֲשִׁירוּת אוּן אַסַאךְ גֶעלְט! רֶבִּי שִׁמְעוֹן הָאט גֶעזֶעהְן אַז אַ מֶענְטְשׁ ווִיל לֶערְנֶען תּוֹרָה, וַוייזְט עֶר אִים אוֹיף אַ בַּארְג מִיט גָאלְדֶענֶע רֶענְדְלֶעךְ פוּנֶעם בֶּעסְטְן גִין-גָאלְד, אוּן עֶר זָאגְט אִים: דָאס וֶועט זַיין דַיינְס אַז דוּ וֶועסְט לֶערְנֶען! אוּן עֶר הֵייבְּט אָן מִיט אִים צוּ לֶערְנֶען, בִּיז עֶר הָאט שׁוֹין גֶעשְׁפִּירְט דִי גֶעשְׁמַאק אוּן דִי זִיסֶע טַעַם פוּן דִי תּוֹרָה, אֵיינְמָאל הָאט אִים רֶבִּי שִׁמְעוֹן גֶעטְרָאפְן ווִי עֶר וֵויינְט זֵייעֶר שְׁטַארְק,

פְרֶעגְט עֶר אִים: פַארְוָואס וֶויינְסְטוּ? זָאגְט עֶר: אִיךְ שֶׁעם זִיךְ אַז אִיךְ הָאבּ גֶעבֶּעטְן אַז אִיךְ וִויל לֶערְנֶען תּוֹרָה נָאר מִיט 'עֲשִׁירוּת', וַוייל דִי תּוֹרָה אַלֵיין אִיז דָאךְ זִיסֶער פוּן גָאלְד אוּן דִימַאנְטְן... אַזוֹי וִוי עֶס שְׁטֵייט אִין פָּסוּק (תְּהִלִּים יט, יא): **הַנֶּחֱמָדִים מִזָּהָב 'וּמִפָּז' רָב!** דֶערְפַאר וִויל אִיךְ נִישְׁט מֶער דֶעם בַּארְג מִיט גָאלְד, אוּן עֶר הָאט דָאס טַאקֶע צוּרִיק גֶעגֶעבְּן. פוּן דֶעמָאלְטְס אָן הָאט מֶען אִים אַ נָאמֶען גֶעגֶעבְּן 'בֶּן פַּזִי', וַוייל עֶר הָאט פַארְשְׁטַאנֶען דִי זִיסְקֵייט פוּן דִי תּוֹרָה וָואס אִיז נָאךְ אַסַאךְ מֶער פוּן 'גִין גָאלְד' וָואס וֶוערְט אָנְגֶערוּפְן 'פָּז'.

הַלְוַואי וָואלְט מֶען אַרַיין גֶעבְּרֶענְגְט אִין אַלֶע יְשִׁיבוֹת דִי זִיסְקֵייט פוּן דִי תּוֹרָה, וִוי אַזוֹי מֶען קֶען גְרִינְגֶערְהֵייט לֶערְנֶען יֶעדְן טָאג אַבִּיסְל, מִקְרָא: דוּרְכְגֵיין דִי חוּמָשׁ מִיטְן תַּרְגוּם, מֶען זָאל כָאטשִׁיג מַעֲבִיר סֶדְרֶה זַיין, אוּן וִויסְן וָואסְפַארַא 'סֶדְרֶה' עֶס גֵייט דִי וָואךְ [14]; **מִשְׁנָה:** עֶס אִיז

[14] וַוייל לֵיידֶער אִיז מֶען זַייעֶר מְזַלְזֵל אִין מַעֲבִיר סֶדְרֶה זַיין, אוּן עַל פִּי רוֹב וֵוייסְט מֶען אֲפִילוּ נִישְׁט וֶועלֶעכֶע סֶדְרֶה עֶס גֵייט דִי וָואךְ, מֶען וֶועט שׁוֹין הֶערְן שַׁבָּת בַּיים לֵיינֶען

דָאךְ אַזוֹי זִיס צוּ זִיצְן מִיט אַ מִשְׁנַיוֹת, אוּן דוּרְכְגֵיין נָאךְ אַ פֶּרֶק אוּן נָאךְ אַ פֶּרֶק מִשְׁנַיוֹת, וָואס דָאס אִיז דֶער פַארְמֶעגְן פוּנֶעם מֶענְטְש, וָואס בְּלַייבְּט שְׁטֶענְדִיג זִיכֶער מִיט אִים אוּן קֵיינֶער קֶען דָאס נִישְׁט צוּכַאפְּן; גְּמָרָא: זִיצְן אוֹיף אַ פְּלַאץ אוּן דוּרְכְגֵיין אַ דַף נָאךְ אַ דַף גְּמָרָא, "מֶען קֶען זִיךְ נִישְׁט פָארְשְׁטֶעלְן וָואס מֶען בַּאצָאלְט אִין הִימְל פַאר אַ 'דַף גְּמָרָא'! מְמֵילָא וֶוען מֶען לֶערְנְט אוֹיף אַזַא אוֹפָן (עַיֵין שִׂיחוֹת הָרַ"ן סִימָן עו), אוּן מֶען אִיז זִיךְ נִישְׁט מְבַלְבֵּל פוּן קֵיינֶעם, נָאר מֶען כַאפְּט אַרַיין יֶעדְן טָאג אַסַאךְ 'פְּרָקִים מִשְׁנַיוֹת', 'בְּלֶעטֶער גְמָרָא', 'סִימָנִים שֻׁלְחָן עָרוּךְ' גֵייט אַרַיין אִינֶעם מֶענְטְש דִי מוֹרָא'דִיגְן זִיסְן טַעַם פוּן לֶערְנֶען דִי הֵיילִיגֶע תּוֹרָה, אוּן עֶר שְׁפִּירְט שׁוֹין אוּן עֶר פַארְשְׁטֵייט

וֶועלֶעכֶע סֶדְרֶה עֶס גֵייט [וָואס טוּט עֶר אַז דִי סֶדְרֶה הֵייבְּט זִיךְ אָן: וַיְדַבֵּר ה' וְכוּ'?!] דֶערְפַאר דַארְף מֶען זִיךְ צוּ גֶעוואוֹינֶען אָנְצוּהֵייבְּן מַעֲבִיר סֶדְרֶה צוּ זַיין פוּן זוּנְטָאג (עַיֵין שׁוּלְחָן עָרוּךְ אוֹרַח חַיִּים סִימָן רפ"ה סְעִיף ג', וּבַמִּשְׁנָה בְּרוּרָה שָׁם), אוּן אַז מֶען גֵייט יֶעדְן טָאג צוּבִּיסְלֶעךְ אִיז עֶס נִישְׁט אַזוֹי שְׁוֶוער, אוּן אַזוֹי אִיז מֶען מַעֲבִיר סֶדְרֶה יֶעדֶע וָואךְ.

שוין קלאָר, אַז עס איז נישט דאָ קײן בעסערע זאַך פון די הײליגע תּורה װאָס דער באַשעפער האָט אונז געגעבן.

ט.

דערפאַר דאַרף מען יעצט מקבּל זײַן אויף זיך נישט צו פאַרפעלן קײן אײן טאָג צו לערנען: מקרא, משנה, גמרא, שלחן ערוך. און אַפילו אַז מען קען נישט יעדן טאָג לערנען אַסאַך, זאָל מען כאָטש לערנען 'אַביסל' דערפון, אַזוי װי דער הײליגער רבּי האָט אַמאָל געזאָגט: אַביסל איז אויך גוט! װײַל מען קען זיך נישט פאָרשטעלן די גרויסקייט פון די תּורה, אַזוי װי די גמרא זאָגט (שבּת פּח ע״א; פּסחים סח ע״ב): װען נישט די תּורה װאָלט די גאַנצע בּריאה זיך נישט געקענט האַלטן, די גאַנצע װעלט האָט נאָר געװאַרט אויפן זעקסטן טאָג אין סיון, צו זען אויב די אידן װעלן מקבּל זײַן די תּורה װעט זײַן אַ װעלט, און אויב נישט װעט די װעלט חרוב װערן. זעהט מען פון דעם אַז די תּורה האַלט אָן די גאַנצע װעלט.

דֶער הֵיילִיגֶער 'אַבְנֵי נֵזֶר' זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ הָאט אַמָאל דֶערְצֵיילְט, אַז זַיין טַאטֶע [הרה"ק רֶבִּי זְאֵב נָחוּם מְבִּיאַלֶא זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ מְחַבֵּר סֵפֶר 'אֲגוּדַת אֵזוֹב'] פְלֶעגְט שְׁטֶענְדִיג לֶערְנֶען מִיט אַ מוֹרָא'דִיגֶע הַתְמָדָה, אָבֶער דֶער עִיקָר פְלֶעגְט עֶר זֶעהְן צוּ לֶערְנֶען אִין דִי צַייטְן וֶוען כִּמְעַט קֵיינֶער לֶערְנְט נִישְׁט, צוּם בַּיישְׁפִּיל: 'עֶרֶב שַׁבָּת' אוּן 'עֶרֶב יוֹם-טוֹב' נָאכְמִיטָאג, 'פּוּרִים', וֶוען יֶעדֶער אִיז פַארְיָאגְט, וַוייל דִי וֶועלְט קֶען זִיךְ נִישְׁט הַאלְטְן קַיין אֵיין מִינוּט אָן תּוֹרָה, אוּן וֶועגְן דֶעם הָאט עֶר זוֹכֶה גֶעוֶוען אוּן בַּאקוּמֶען פוּן הִימְל אַ מַתָּנָה אַזַא זוּהְן וִוי דֶער הֵיילִיגֶער 'אַבְנֵי נֵזֶר'.

דֶערְפַאר וֶוער עֶס אִיז בְּאֶמֶת מְקוּרָב צוּם הֵיילִיגְן רֶבִּי'ן, אוּן עֶר פָּאלְגְט דֶעם הֵיילִיגְן רֶבִּי'ן, בְּרֶענְגְט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי אַרַיין אִין אִים אַזַא מִין טַעַם אִין דִי תּוֹרָה אַז עֶר וִויל נִישְׁט אָפְּלָאזְן דִי תּוֹרָה, אוּן וואוּ עֶר גֵייט טְרָאגְט עֶר מִיט זִיךְ אַ מִשְׁנַיוֹת'ל, אַ גְמָרָא'לֶע אוּן אַ שֻׁלְחָן עָרוּךְ.

י.

וֶועגְן דֶעם הָאט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי גֶעזָאגְט (חַיֵּי מוֹהֲרַ"ן סִימָן שנד): אוֹיף צְוֵויי כִּיתּוֹת הָאבּ אִיךְ רַחְמָנוּת: אוֹיף דִי מֶענְטְשְׁן וָואס הָאבְּן גֶעקֶענְט מְקוּרָב וֶוערְן צוּ מִיר, אוּן זֵיי זֶענֶען נִישְׁט מְקוּרָב גֶעוָוארְן; אוּן אוֹיף דִי וָואס זֶענֶען שׁוֹין יָא מְקוּרָב צוּ מִיר נָאר זֵיי פָאלְגְן מִיר נִישְׁט!

וַוייל אֲפִילוּ וֶוען מֶען אִיז שׁוֹין מְקוּרָב בַּיים הֵיילִיגְן רֶבִּי'ן קֶען מֶען זִיךְ אוֹיךְ גוּט נַארְן, אוּן זִיךְ נָאךְ אַסַאךְ מֶער נַארְן ווִי בַּיי אַנְדֶערֶע פְלֶעצֶער, אַזוֹי ווִי מֶען זֶעהְט לֵיידֶער אַז עֶס זֶענֶען דָא אִין בְּרֶסְלֶב זֵייעֶר אַסַאךְ אַזַאלֶעכֶע וָואס טַעֲנָה'עֶן: וֶוער זָאגְט אַז מֶען דַארְף לֶערְנֶען תּוֹרָה? וֶוער זָאגְט אַז דָאס אִיז דֶעם רֶבִּינְ'ס זַאךְ?! מֶען דַארְף נִישְׁט לֶערְנֶען מֶער ווִי אַבִּיסְל הֲלָכָה, אַבִּיסְל מִשְׁנָה בְּרוּרָה יֶעדְן טָאג, אוּן פֶערְטִיג! אוּן אַזוֹי הָאט עֶר אָפְּגֶעעֶנְדִיגְט זַיין גַאנְצֶער לֶעבְּן מִיט לֶערְנֶען יֶעדְן טָאג 'מִשְׁנָה בְּרוּרָה'. אוּן וָואס אִיז מִיט דִי אַנְדֶערֶע חֲלָקִים פוּן דִי תּוֹרָה? בְּשַׁעַת דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי הָאט אַזוֹיפִיל גֶערֶעדְט פוּן לֶערְנֶען

תּוֹרָה, אוּן וִויפִיל מֶען דַארְף צַאמְלֶערְנֶען אִין אֵיין טָאג, אוּן עֶר הָאט שְׁטֶענְדִיג גֶע'עֵצָה'ט מֶען זָאל לֶערְנֶען זֵייעֶר שְׁנֶעל אֲפִילוּ מֶען פַארְשְׁטֵייט נִישְׁט אַלֶעס.

אוֹיךְ הָאט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי גֶעזָאגְט, אַז מֶען דַארְף נִישְׁט בַּיים לֶערְנֶען מֶער וִוי 'זָאגְן' דִי וֶוערְטֶער וָואס מֶען לֶערְנְט אִין אַ רַייע, מְמֵילָא וֶועט מֶען שׁוֹין בַּיים סוֹף פַארְשְׁטֵיין וָואס מֶען הָאט גֶעלֶערְנְט, אוּן אֲפִילוּ מֶען וֶועט נִישְׁט פַארְשְׁטֵיין, דָאךְ אִיז נָאךְ אַלְץ בֶּעסֶער צוּ לֶערְנֶען אוֹיף דֶעם וֶועג, "וַוייל לֶערְנֶען אַסַאךְ שְׁטֵייגְט אִיבֶּער הֶעכֶער אַלֶעם", אוּן דָאס וֶועט בְּרֶענְגֶען אַז מֶען זָאל אָנְיָאגְן צוּ קֶענֶען אִיבֶּערְגֵיין דִי הֵיילִיגֶע תּוֹרָה אַסַאךְ מָאל, בִּיז פוּן אַזוֹיפִיל לֶערְנֶען דִי וֶוערְטֶער פוּן דִי הֵיילִיגֶע תּוֹרָה, וֶועט זִיךְ דִי קָאפּ עֶפֶענֶען אוּן מֶען וֶועט זוֹכֶה זַיין צוּ פַארְשְׁטֵיין דִי הֵיילִיגֶע תּוֹרָה (עַיֵין כָּל זֶה שִׂיחוֹת הָרַ"ן סִימָן עו)[15].

---

[15] נָאךְ פַאר פוּנֶעף אוּן דְרַייסִיג יָאר צוּרִיק אִיז גֶעקוּמֶען צוּ מִיר אֵיינֶער [עֶר אִיז הַיינְט פוּן דִי גְרֶעסְטֶע אוּן דִי שֶׁענְסְטֶע מַשְׁפִּיעִים אִין בְּרֶסְלֶב], זִיךְ מִתְוַכֵּחַ זַיין וֶועגְן דֶעם 'סֵדֶר דֶרֶךְ הַלִימוּד', הָאבּ אִיךְ אִים אוֹיפְגֶעמִישְׁט דֶעם 'שִׂיחוֹת הָרַ"ן סִימָן ע"ו', אוּן אִים

אַזוֹי אִיז אוֹיךְ דָא נָאךְ זַאכְן מִיט וָואס מֶען קֶען זִיךְ נַארְן, אוּן נָאךְ אָפְּנַארְן אַנְדֶערֶע אוֹיךְ, צוּם בַּיישְׁפִּיל: אַז דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי לִיגְט מֶער נִישְׁט אִין אוּמַאן נָאר אִין אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל! ווייל אִיךְ אַייךְ פְרֶעגְן פָּשׁוּט אַ שֵׂכֶל׳דִיגֶע קַשְׁיָא: אֲפִילוּ יֶעדֶער פָּשׁוּטֶ׳ער אִיד הָאט בַּיי זַיין לְוַיָה כָאטְשִׁיג אַ מִנְיָן אִידְן, וָואלְט דָאךְ בַּיים הֵיילִיגְן רֶבִּי׳ן אַוודַאי גֶעדַארְפְט זַיין כָאטְשִׁיג הוּנְדֶערְט מֶענְטְשְׁן בַּיי דִי לְוַיָה וֶוען מֶען בְּרֶענְגְט אִים אַרִיבֶּער[16]?! נָאר וֶוער עֶס

גֶעוִויזְן שְׁוַוארְץ אוֹיף וַוייס, דִי וֶוערְטֶער פוּנֶעם הֵיילִיגְן רֶבִּי׳ן! קוּקְט עֶר אַרַיין אַזוֹי פַארְוואוּנְדֶערְט דֶערִין, נָאכְדֶעם מִישְׁט עֶר אוֹיף צוּם ׳שַׁעַר בְּלַאט׳, אוּן גֶעט מִיךְ אַ פְרֶעג: נִישְׁט אִיר הָאט גֶעשְׁרִיבְּן דֶעם סֵפֶר?! מַיינֶע בַּחוּרִים וָואס הָאבְּן דָאס צוּגֶעזֶעהְן, הָאבְּן זִיךְ גֶעקוֹילֶערְט פַאר גֶעלֶעכְטֶער...

[16] וֶוען מֶען הָאט מְפַנֶּה גֶעוֶוען דֶעם הֵיילִיגְן שְׁטִיפִּינֶעשְׁטֶער רֶבִּי זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ קַיין אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, ווייל דִי גוֹיִים הָאבְּן גֶעוָואלְט חָרוּב מַאכְן דֶעם בֵּית הַחַיִּים וואוּ עֶר אִיז גֶעלִיגְן, הָאט מֶען גֶעטְרָאפְן זַיין הֵיילִיגֶע קֶערְפֶּער אִינְגַאנְצְן גַאנְץ, הָאט דֶער הֵיילִיגֶער ׳חֲזוֹן אִישׁ׳ מִיט נָאךְ גְּדוֹלִים גֶע׳פַּסְקֶ׳נְט, אַז מֶען זָאל אִים אַרוֹיסְנֶעמֶען פוּן דֶעם אָרוֹן אִין וָואס מֶען הָאט אִים אַרִיבֶּער גֶעבְּרֶענְגְט, נָאר אִים פִירְן אוֹיף אַ בֶּעטְל אַרוּמְגֶעוִויקֶלְט מִיטְן טַלִית, אַזוֹי וִוי עֶס אִיז דִי סֵדֶר בַּיי אַ נִפְטָר אִין אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כְּדֵי יֶעדֶער זָאל זֶעהְן וָואס הֵייסְט אַ עֶרְלִיכֶער אִיד, אַז אֲפִילוּ וֶוען עֶס אִיז שׁוֹין דוּרְכְגֶעגַאנְגֶען דְרַייסִיג-פֶערְצִיג יָאר פוּן זַיין פְּטִירָה, אִיז נָאךְ זַיין גוּף גֶעוֶוען מַמָּשׁ פְרִישׁ, אַזוֹי וִוי מֶען הָאט אִים יֶעצְט אַרַיין גֶעלֵייגְט, אוּן עֶס הָאבְּן זִיךְ בַּאטֵיילִיגְט בַּיי דִי

הָאט נִישְׁט קַיין ׳הִתְבּוֹדְדוּת׳, אִיז עֶר מוֹרָא׳דִיג אַיינְגֶעשְׁטֶעלְט עֶר זָאל זִיךְ נִישְׁט פַארְנַארְן מִיט פַארְשִׁידֶענֶע חָכְמוֹת.

יא.

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי הָאט אַמָאל גֶעזָאגְט אַ מָשָׁל: אֵיינְמָאל אִיז אַ גְרוֹיסֶער סוֹחֵר גֶעפָארְן אוּנְטֶערְוֶועגֶענְס מִיט אַ פוּלְן וָואגְן אוּנְגַארִישֶׁער וַויין, אִינְמִיטְן וֶועג הָאט אִים דֶער מְשָׁרֵת אוּן דֶער בַּעַל־עֲגָלָה גֶעבֶּעטְן: גֶעבּ אַ קוּק! מִיר פְּלָאגְן זִיךְ צוּ פָארְן מִיט דִיר דֶעם גַאנְצְן וֶועג, אוּן דֶער וַויין שְׁמֶעקְט אוּנְז אַזוֹי אַריין, גֶעבּ אוּנְז כָאטְשׁ צוּ פַארְזוּכְן אַבִּיסְל דֶערְפוּן. הָאט עֶר זֵיי גֶעגֶעבְּן צוּ פַארְזוּכְן פוּן דֶעם פַיינֶעם אוּנְגַארִישְׁן וַויין.

אַ צַייט שְׁפֶּעטֶער אִיז אוֹיסְגֶעקוּמֶען אַז דֶער מְשָׁרֵת הָאט זִיךְ גֶעטְרָאפְן אִין אַ וֶוערְצְהוֹיז אִין אַ קְלֵיין

לְוַיָה טוֹיזֶענְטֶער מֶענְטְשְׁן, [עֶר אִיז גֶעוֶוען דֶער רֶבִּי פוּנֶעם הֵיילִיגְן רִיבְנִיצֶער רֶבִּי אוּן סְקוּלֶענֶער רֶבִּי זְכוּתָם יָגֵן עָלֵינוּ, וָואס זֵיי הָאבְּן אִים בַּאדִינְט אַלְץ בָּחוּר].

שְׁטֶעטֶעלֶע, און די וַויין טְרוּנְקֶערְס הָאבְּן זֵייעֶר אוֹיסְגֶערִימְט דֶעם וַויין וָואס זֵיי הָאבְּן גֶעטְרוּנְקֶען, אַז דָאס אִיז דֶער גוּטֶער אוּנְגַארִישֶׁער וַויין, וָואס דָאס אִיז דֶער בֶּעסְטֶער וַויין! הָאט זִיךְ דֶער מְשָׁרֵת אָנְגֶערוּפְן צוּ זֵיי: גֶעט מִיר צוּ פַארְזוּכְן אַבִּיסְל דֶערְפוּן, וֶועל אִיךְ אַייךְ גְלַייךְ קֶענֶען זָאגְן צוּ דָאס אִיז טַאקֶע דֶער אוּנְגַארִישֶׁער וַויין. וִוי נָאר עֶר הָאט דָאס פַארְזוּכְט, הָאט עֶר זֵיי גֶעזָאגְט: אִיר הָאט אַ גְרוֹיסְן טָעוּת, דָאס אִיז בִּכְלַל נִישְׁט קַיין אוּנְגַארִישֶׁער וַויין! הָאבְּן זֵיי אִים אָנְגֶעשְׁרִיגְן און אַוֶועק גֶעשְׁטוּפְּט; אָבֶּער עֶר הָאט זִיךְ נִישְׁט גֶעלָאזְט און צוּרִיק גֶע׳טַעֲנָה׳עט, אַז עֶר אִיז גֶעוֶוען אַ מְשָׁרֵת בַּיי אַ רִיזִיגְן בִּיזְנֶעס-מַאן, און עֶר הָאט אִים אַמָאל גֶעגֶעבְּן צוּ קָאסְטְן פוּנֶעם אֶמֶת׳ן אוּנְגַארִישְׁן וַויין, אָבֶּער דָאס וָואס אִיר הָאט דָא אִיז בִּכְלַל נִישְׁט דֶער אֶמֶת׳עֶר אוּנְגַארִישֶׁער וַויין; זַיי הָאבְּן זִיךְ אָבֶּער נִישְׁט צוּטוּהְן גֶעמַאכְט פוּן זַיינֶע וֶוערְטֶער.

הָאט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי אוֹיסְגֶעפִירְט דֶעם נִמְשָׁל: װֶוען מָשִׁיחַ װֶעט קוּמֶען װֶעט מֶען שׁוֹין גוּט וִויסְן, װֶוען מֶען װֶעט גֶעבְּן פַאר יֶעדְן צוּ פַארְזוּכְן דֶעם יַיִן הַמְשׁוּמָר, אוּן אַנְדֶערֶע װֶעט מֶען קֶענֶען גוּט פַארְנַארְן, אוּן זֵיי גֶעבְּן פַארְשִׁידֶענֶע אַנְדֶערֶע וַויין פוּן 'פוֹילְן' אוּן פוּן 'טְשֶׁעכֶעסְלָאוַואקְיֶע', אוּן מֶען װֶעט זֵיי זָאגְן אַז דָאס אִיז דֶער גוּטֶער 'יַיִן הַמְשׁוּמָר', אָבֶּער אוּנְזֶערֶע לַייט וָואס הָאבְּן שׁוֹין פַארְזוּכְט פוּנֶעם אֶמֶת'ן גוּטְן אוּנְגַארִישְׁן וַויין, װֶעט מֶען נִישְׁט קֶענֶען פַארְנַארְן.

אוּן פַארְוָואס הָאט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי דַוְקָא אָנְגֶעכַאפְּט אוּנְגַארִישֶׁער וַויין?! וַוייל אַ אוּנְגַארִישֶׁער אִיד גֵייט גְרָאד, אוּן עֶס אִיז נִישְׁט דָא בַּיי אִים קֵיין חָכְמוֹת בַּיי זַיין אִידִישְׁקֵייט [17], אוּן אַזוֹי הָאבְּן זִיךְ טַאקֶע דִי אוּנְגַארִישֶׁע

[17] כָאטְשִׁיג יֶעדֶער מַאכְט טַאקֶע חוֹזֶק פוּן דִי אוּנְגַארִישֶׁע... אָבֶּער לְמַעֲשֶׂה אַ אוּנְגֶערִישֶׁער אִיד גֵייט גְרָאד, לְמָשָׁל אַ פּוֹילִישֶׁער אִיד אַז מֶען פְרֶעגְט אִים: וואוּ אִיז דַיין לִינְקֶער אוֹיעֶר? נֶעמְט עֶר זַיין רֶעכְטֶער הַאנְט אוּן עֶר לֵייגְט דָאס אַרִיבֶּער הֶעכֶער זַיין קָאפּ צוּ דִי לִינְקֶע זַייט, אוּן אַזוֹי וַוייזְט עֶר אוֹיפְן לִינְקְן אוֹיעֶר...

אידן געהאלטן בײַ אידישקייט, מען האט בײַ זיי געמאכט דעם טיילונג, אַז מען האט נישט צוטוהן מיט קיין נעאַלאגען, און מיט אַלע וואס נויגן אַפּ פונעם אידישן וועג מיט אַלע נייע חכמות, נאר מען גייט גראד לויט ווי אַזוי מען האט מקבל געווען פון די עלטערן און פון די צדיקים.

די זעלבע זאך דארף מען אויך וויסן ווען מען איז שוין מקורב צום הייליגן רבי'ן, נישט זיך צו לאזן פאַרדרייען דעם קאפּ מיט אַלע באבע מעשיות און חכמות, וואס שווימען שטענדיג פריש אַרויס, נאר אָננעמען און זיך אויפפרישן מיט די פּשוט'ע שכל'דיגע זאכן וואס דער הייליגער רבי לערנט מיט אונז, וואס צו דעם איז מען זוכה אַז מען האט אַביסל התבודדות.

יב.

דערפאר יעצט ווען מיר גייען מקבל זיין די תורה פון דאסנײַ, דארפן מיר זיך זייער שטארק פרייען, אַז ברוך השם מיר אידן האבן מקבל געווען די תורה בײַם בארג

סִינַי, אוּן מִיר גֵייעֶן יֶעצְט נָאכְאַמָאל מְקַבֵּל זַיין דִי תּוֹרָה, מִיט אַ מוֹרָא׳דִיגֶער פְרִישְׁקֵייט, אַזוֹי וִוי עֶס הָאט אַמָאל פַּאסִירְט שְׁבוּעוֹת, וֶוען דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי נָתָן זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה אִיז גֶעגַאנְגֶען צוּ ׳פְּתִיחַת הָאָרוֹן׳[18], אִיז עֶר צוּגֶעלָאפְן צוּם סֵפֶר תּוֹרָה, אוּן גֶעזָאגְט: **רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם!** מִיר גֵייעֶן יֶעצְט מְקַבֵּל זַיין ׳אַ נַייעֶ תּוֹרָה׳ ׳אַ נֵייעֶ תּוֹרָה׳, אוּן עֶר הָאט אָנְגֶעכַאפְּט דִי סֵפֶר תּוֹרָה, אוּן אָנְגֶעהוֹיבְּן צוּ טַאנְצְן אַרוּם דִי בַּאלֶעמֶער אַזוֹי וִוי שִׂמְחַת תּוֹרָה.

יג.

אוּן דֶער עִיקָר אִיז ׳שִׂמְחָה׳, אַזוֹי וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי הָאט גֶעזָאגְט (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק ב, סִימָן כד): דִי מֶערְסְטֶע

[18] דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי נָתָן פְלֶעגְט שְׁטֶענְדִיג אַלֵיין עֶפֶענֶען דֶעם אָרוֹן קוֹדֶשׁ אַרוֹיסְצוּנֶעמֶען דִי סֵפֶר תּוֹרָה, וַוייל ׳פְּתִיחַת הָאָרוֹן׳ אִיז נִישְׁט קַיין כִּיבּוּד, נָאר עֶס אִיז דֶעמָאלְטְס אַ מוֹרָא׳דִיגֶער עֵת רָצוֹן, אַזוֹי וִוי עֶס שְׁטֵייט אִין זֹהַר הַקָּדוֹשׁ (וַיַּקְהֵל דַּף רו ע״א): וֶוען מֶען עֶפֶענְט דֶעם ׳אָרוֹן הַקוֹדֶשׁ׳ עֶפֶענְט זִיךְ דִי הִימְל, אוּן מֶען קֶען דֶעמָאלְטְס פּוֹעֵל׳ן בַּיים בּוֹרֵא כֹּל עוֹלָמִים וָואס מֶען דַארְף הָאבְּן; דֶערְפַאר דִי צַדִּיקִים וֶוען זֵיי מַאכְן פְּתִיחַת הָאָרוֹן, זֶענֶען זֵיי דֶעמָאלְטְס מַזְכִּיר אוּן מִתְפַּלֵל פַאר אַלֶע קְרַאנְקֶע אוּן צוּבְּרָאכֶענֶע מֶענְטְשְׁן וָואס דַארְפְן אַ רְפוּאָה, אוּן פַאר אַלֶע אִידְן וָואס דַארְפְן פַּרְנָסָה, שִׁידוּכִים, וְכוּ׳.

דאַרף מען אַרבּעטן אויף שׂמחה! װאָס דאָס איז די שװערסטע עבֿודה מער פֿון אַלע אַנדערע עבֿודות אין די װעלט (שׂיחות הר״ן סימן כ); עס איז פֿאַר אַ מענטש גרינגער צו פֿאַסטן פֿון איין שבּת צו די אַנדערע, און זיך מסגף זײַן מיט אַלע מיני סיגופֿים [אויב װיל ער אמת׳דיג], אָבער פֿרײליך זײַן קען ער נישט, װעגן דעם זאָגט דער הייליגער רבּי (לקוטי מוהר״ן חלק ב, סימנים כד, מח; שׂיחות הר״ן שם): מען זאָל זיך אַפֿילו נאַריש מאַכן אַבי צו זײַן פֿרײליך, װײַל שׂמחה איז די גרעסטע מדריגה; און אַפֿילו אַז אַ מענטש שפּירט בײַ זיך: װי אַזוי קען איך זײַן פֿרײליך? איך בין דאָך אַזאַ ׳גאָרנישט׳! דאָך דאַרף ער זיך מחיה זײַן אַז ער איז געבוירן געװאָרן אַלץ איד, און װי אַזוי ער קוקט נאָר אויס, דאָך קיין גוי איז ער נישט! װאָס װאָלט ער געטוהן אַז ער װערט געבוירן אַלץ כינעזער גוי, און די אויגן װאָלטן געקוקט איינס אַהער און איינס אַהין, אָדער בײַ אַנדערע אומה, בּרוך השם: שלא עשׂני גוי – אַ גוי בּין איך נישט! װאָס דאָס אַליינס איז שוין די גרעסטע שׂמחה (לקוטי מוהר״ן חלק א, סימן רפב; חלק ב, סימן י).

דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער זָאל הֶעלְפְן אַז מִיר זָאלְן טַאקֶע זוֹכֶה זַיין מְקַבֵּל צוּ זַיין דִי תּוֹרָה פוּן דָאסְנֵיי בִּתְמִימוּת וּפְשִׁיטוּת, מִיט גְרוֹיס שִׂמְחָה, אוּן מַעֲבִיר סֶדְרֶה זַיין יֶעדְן טָאג, לֶערְנֶען יֶעדְן טָאג מִשְׁנַיוֹת כְּסִדְרָן, גְמָרָא כְּסִדְרָן, שֻׁלְחָן עָרוּךְ כְּסִדְרָן; בִּיז מִיר וֶועלְן שׁוֹין זוֹכֶה זַיין צוּזַאמֶען מִיטְן בּוֹרֵא כָּל עוֹלָמִים צוּ זֶעהְן אִין דִי 'גְאוּלָה' פוּן אִידִישֶׁע קִינְדֶער, וּבִנְיַן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וּגְאֻלָּה שְׁלֵימָה, בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן.

~תַּם וְנִשְׁלָם שֶׁבַח לְאֵל בּוֹרֵא עוֹלָם~